

5
M
E
R

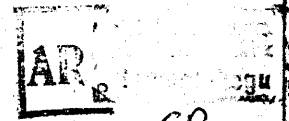
ROMAN

No

5

Kirjanik Jakob Liiv.

SP
7500

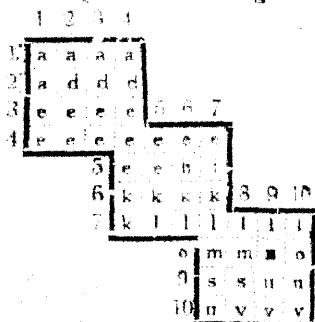
KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENG"
TALLINN, 1929. A. VIII. AASTAKÄIK

Hind 40 senti.

Kindmõistatus

Nr. 5 (167).

Maagilised ruustrugad.

Antud tähtedest vaja seada kokku sõnad, mis lugedes paremale ning ülewalt alla, annavad:

1. Seisukord.
2. Kraami kauba hoiupaik.
3. ilmakaar.
4. Kaelaehne.
5. Tumedasti läikiw.
6. Emanc harjasloom.
7. Osa pidustusest.
8. Kauast köidik.
9. Sõiduriist weel.
10. Linna eelkäija.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all **Ninnamõistatuse lahendus** kuni 12. aprillini 1929. a. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus või panna Romaani talituse, Müüriwahe, 16, sissekäigu juures trepikojas asuvasse kirjakessti. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ nr. 9.

Õigete lahendajate wahel loositakse:

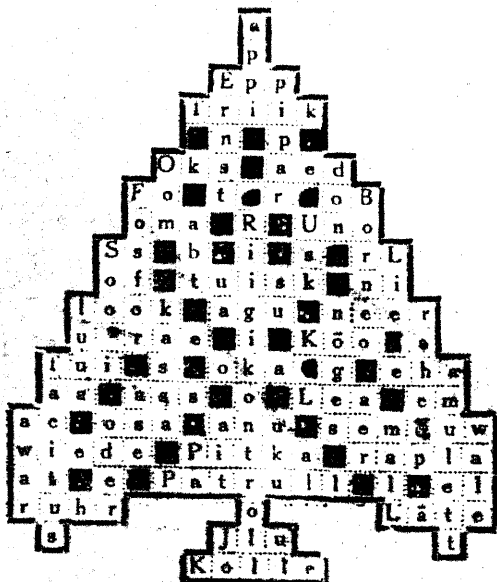
1. J. Järw, Wallimäe neitsi.
2. Mathère, Ihnus.
3. Chateaubriand, Atala.

Loosimine on 16. aprillil s. a. kell 1,3 p.l. talituse ruumes, Müüriwahe, 16, millest palutakse lahendajaid wõtta osa.

„Romaani“ talitus.

Kindmõistatuse lahendus

Nr. 1 (163)

Õiged selotusi saatsid:

Tallinnast: M. Adler, Ralf Arnaan, Edgar Ant, Hans Beute, A. Blumberg, Ceclie B., O. Ennemuist, Agnes Eller, Salme Feld, Heinrich Feldt, Aleksander Gold, Wold. Geering, Ellen Gutmann, Arnold Hagar, Adolf Haawa, Hiedell, E. Jaanson, H. Johani, And. Janson, Vold. Koka-selts, Oskar Kapler, L. Kolk, Ilse Kuisk, Hans Kuisk, E. Kings, Ants Kippar, Joh. Kask, Salme Kask, Aksel Kollist, Alide Kollist, Hilja Kollist, Peeter Kollist, K., Agnes Kütt, M. Karro, Harry Lagus, E. Luuk, Albert Lepp, Ed. Lepp, Oswald Lepp, H. Lantin, Paul Lantin, Ellen Lepp, K. Lantin, Hed. Martinson, E. Mustkup, Irma Oraw, A. Oraw, P. Ots, Ernst Ots, A. Ott, E. Ots, Hilja Ots, L. Oja, Peeter R., Jul. Ots, S. Oja, A. Paukas, Aug. Potsepp, Astrid P., L. Rüütel, Rud. Rämthal, Max Raudith, O. Sakkens, L. Sikka, H. Sihwer, Victor Sihwer, Carl Saarepera, L. Saarepera, El. Talts, O. Tiel, Al. Tamm, Fr. Tamm, A. Tiisfeldt, J. Tiisfeldt, E. Tern, E. Tiisfeldt, A. Uferbach, Leida Tuhwelkas, Ratti Tuhwelkas, E. Waademann, A. Wahtmeister, Joh. Weimann, E. Wisberg.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Zane Grey: Wiimse meheni. — W. Bergsöe: Wennad. — Paul Bourget: Cordelia. — J. Liiw: Lahkudes. — A. Hemberger: Dubarry abbé. — P. Grünfeldt: Midagi pole nii armas. — Jan van Mayen: Aruldased pulmad. — Suad Derwish Hanum: Türgi kirjandus. — Agnes Tiitus: Ootel. — Kurt Martin: Prokuröri tütar. — Tött ja nalja.

Nr. 5 (167)

Märts 1929

VIII aastakäik.

Wiimse meheni.

Ameerika kirjaniku Zane Grey romaan.

5

Jorth ei vastanud. Siis ütles ta äkki: „Colter kohtas teda metsas.“ Ilma tütre teadet tähele panemata hakkas ta oma wurrusid närima ja wajas mõteteesse.

„Lille mulle, isa, kas tuleb lahing?“ küsis Ellen mõne aja pärast.

Jmelik oli tume tuli, mis läikis isa silmis. Ta keha tuffatas.

„Kindlasti. Sa peaksid seda teadma.“

„Lamba- ja loomakarjanikkude wahel?“

„Jah.“

„Ja sina, isa, oled ühe partei eesotsas ja Gaston Jzbel teise eesotsas?“

„Wäga õige, tütar — nii kaugele on õige.“

„Oh! . . . ja kas ei saa sellest mõitlusest hoiduda?“

„Sa wustad, et tuled Tehhasest.“

„Kas ei saa sellest hoiduda?“ kordas Ellen jonnakalt.

„Eil“ seletas isa kareda, ägeda häälega.

„Kui rumal see kõik on, isa,“ vastas Ellen.

„Kas peate siis lambad loomade karjamaate ajama?“

„Sulle on wist mõni loomakarjanik lähele pähe pannud,“ ütles Jorth tighedalt.

„Jah.“

Kõne oli wanale Jorthile raskesti kätsumiseks saanud. Ta näis wastolus olevate tinnete ohwer. Ta rianas mäsas mõttus, üks tahe purunes ja muutus oli selgesti märgata. Kõik,

rahutu pilgu ja, tuffuwa louaga hüüdis ta ägedaid sõnu:

„Waata, tüdruk, kuula mind kord. Drukuris-tikus istub trohikond loomakarjanikke, kõik, keda sa nimetasid, ja Jzbel on nende eesotsas. Nad on wihased lambakarjanikkude peale, kes tulewad orgu; tahawad rohtu ainult enesele hoida. See on üks põhjus; kuid on olemas veel teine. Kõik Jzbelid on rõõmlid, warastawad looni ja hobuseid — juba aastaid. Nüüd on Gaston Jzbel wana ja rikas ja tahab jälgesid kaotada. Tal on kawatsus neid rõõmlugusid meie lambakarjanikkude arwale panna ja meid maalt wälja kihutada.“

Tõsiselt waatles Ellen Jorth oma isa näo-jooni ja ta silmade wastwoidetud, tõtnägew jõud ei jätnud teda maha: Mitmes, mõib olla paljus asiust oli see, mis isa ütles, wale. Ellenist käis wäru läbi. Ta mõitles truult kurtide kiste weendumuste wastu, mis äkki wilja kandisid. Ehk ajas isa juurdlemine õnnetu: üle ta mured waleotfufele. Ellen ei mõinud isa tegudes ja sõnades awatud motiime näha. Juba kaua aega oli midagi isa olemas Ellenit rahutuks teinud ja ehmatawam pannud. Kartlikalt tundis ta, et nüüd paladuse awaldus ees seisis, ja hoolimata kindlasti tahtest kõik teada saada, kohkus Ellen tagasi.

„Ema jutustas mulle enne surma, et Jzbelid ja häwitawad on,“ ütles Ellen wäga tafa.

Rui ta nägi, kuidas isa käed näo ette löi, oli Ellen nii pöurutatud, et waewalt jatkata suutis. „Rui nad su on häwitatud, siis on nad meid kõiki häwitatud. Tean, mis kord omašime, — ja mis oleme kaotanud, ifka uuesti, — ja ma näen, kui kaugele lugu on läinud. Oma wihtkas Jšbeleid. Ta õpetas mind seda nime wihtkama. Kuid ma ei teadnud iialgi, kuidas — wõi mispärast — wõi millal nad su häwitasid. Ja ma tahan seda nüüd teada saada.“

Nüüd polnud see walestaja nagu, mida Ellen enese ees nägi. Unustatud oli olewit; isa elas minewikus. Kortsub kadusid ta näost. Waen andis talle nooruse waimu tagasi.

„Gaston Jšbel ja mina, me elasime poisitena Tehhase läänes,“ algas Jorth kiire, kirgliku häälega. „Me läksime ühiselt kooli. Me armastasime sama tüdrukut — su ema. Rui sõda algas, oli ta Jšbeliga kihiatud. Selle perekond oli rikas ja mõjukas. Kuid neiu armastas mind. Ja kui Jšbel sõtta läks, abiellusiu temaga . . . Jšbel ei annud talle iialgi andeks ja kättemaksust ajas ta mu õnnetusse. Ta laimab mind, tembeldas mind walemängijaks, kes oma paremaid sõpru petab. Ma sattusin halba kuulsusse. Siis tassis ta mu lohtu ette — ajas majast — ja lõpuks surdis mind Tehhasest lahtuma sellega, et tegi mu lehmawargaks.“

Jorthi näojooned, tumedad ja wiltu kistud, oli waatemäng, mis täitis Ellenit hirmsa meeleheitega, halwama wihtaga. Usjaolu, et ta isa ja ta ise häwitatud olid, pidi aitama. Mis tähendas muu? Jorth löi lauale wärisewate, jõuetute kätega, liigutus, mis oli seda mõjurikkam, et tal puudus füüsiline jõud.

„Ja, Jumal olgu minuga, seda tuleb werega kustutada!“ siistas ta.

Rui Ellen järgmisel hommikul ärkas, mõtles ta, et ta on jõuetu end päästi ajama, — lootis isegi, et ta sellega hakkama ei saa, — kuid mitmekordselt näis elu ta hinges ärkawat ja kõik kutsus tegewusele. Mitte noorus ja lootus ei terwitanud sel hommikul päikest; nende asemel oli naise tahtmine tött teada saada, sündmusi jälgida, paratamatule wastu astuda ja end mitte alla heita lasta.

Beale einet, mil ta üksi oli, otsustas ta Jšbeli pakti kõrwale toimetada, et see teda alataja ei tülitaks. Niipea kui ta selle üles tõstis, tundis ta wana uudishimu ärkawat.

„Tahan igatahes näha, mis see on,“ sofiistas ta ja awas kiirete kätega pakti. Nähtawale tulid kaks paari ilusaid, pehmeid kingi, sarnase kujuga, mis ta weel näinud polnud, ja neli paari sukki, kaks tihedast, kestwast lõngast ja teised peen mast. Jmestamult waatas ta asju.

„Oleks kahju neid ära põletada,“ sofiistas

ta. „Ma ei wõi seda teha. Eht saadan nad kord Ann Jšbelile.“

Siis paktis ta kingad ja sukad jälle sisse ja peitis paki wana kirstu põhja; ja aeglaselt, kuna ta selle kaane kinni laji langeda, sofiistas ta, süngel, tühja pilku seinale heites: „Jean Jšbel . . . Ma wihtan teda.“

Hommik oli päikesepaisteline ja soe. Rühm järgitajastes mehi jalutas wastasolewa omi meranda ees. Daggš oma uhke kullipeaga, ilma kübarata, Colter luurawa, salajase pilguga, kõhna, liiwihalli näoga, Jackson Jorth, Elleni omi, tüse, hiiglasuur mees, kelle juuksed ja habe olid walfjad ja kelle sissewajunud filmades lätkis saatanlik tuli, Tad Jorth, ta isa teine wend, noorem, punaste filmadega ja punase ninaga, nõrgatahteline rummijoodik, ja siis weel kolm teist tüsedat tehhaslast, Daggi seltsimehed, päikeseft pruuniks kõrwetatud, blond, sinifilmalised mehed, imeliselt sarnased wälimuses, alates tolmustest kingadest kõrgete kontsadega kuni laiaäärelisteni sombrerodeni. Nad tõendasid, et olid lambafarjanikud; Ellen teadis ainult, et Rock Wells suurema osa ajast weetis tema ijaga ja juhust luuras, et talle salaja kallale tungida; Springer oli mängija; ja kolmas, kel oli imelik nimi Queen, oli waitiw, terawilmaline mees, kes iialgi ei kannud kinnast paremas käes ja keda iialgi lastewalimis revolwrita ei nähtud. Ellen Jorth hoidis jahipiisri kaenla all. Isa astus edastagasi. Selle rühma ees seisid kaks imelikku kuju. Üks mees paistetunud, katki kratšitud näoga: parema filma asemel oli sinataspunane paise, teises aga wälkus wali, tige tuli. Mehel ta kõrwal oli kollasel lõual inetu wärmiga paistetud. Sinim Bruce ja Lorenzo, mehhiiklane, olid parajasti jutustanud peremehele ja juhile oma kokkuvõrtest Jean Jšbeliga Greaves'i kõrtsis. Mehed wähtisid pahatujuuliselt eneste ette; wana Jorth näris kannatamatult huuli. Ellen seisus piis kaenla all, filmad tarretult maas.

„Ho“, pomises Bruce. „Te wõite asjasi mõtelda, kuidas tahate. Wõite uskuda, et see noor pois oskab wõideida wõi mitte. Rui te tõendate, et ükski revolwrikangelane nikastatud kätt ei riiskeeri, et teist maha lüüa, siis ütlen teile, et ta on kawal küllalt, et meile esimeft, weriſi hoopu jätta. Mind huwitab see wähe, kas te teda kardate wõi mitte. Kuid ma ütlen teile, et ta teist sama kergelt jagu saab nagu minust. Ja ta on Greaves'i jälgile saanud. Te teate, mis see tähendab —“

„Pea lõuad,“ käskis Jorth loikawa häälega. „Ja wasta mulle: Kas selle kateluse puhul Greaves'i kõrtsis lammastest jutt oli?“

„Ah, kurat! Ütleſin seda ometi, he?“ wastas Bruce ja heitis oma lohkiöödud pea selga.

Ellen astus kõrgekasmuliste meeste tagant välja, kes teda seni olid varjanud.

"Te waletate, Bruce," ütles ta terawal toonil.

Ta äkiline ilmumine lasi Bruce'il jahmatada: Bruce seisis nagu kinni naelutud. Kõik kohad ta näos, mis Jssbeli rusikas puutumata oli jätnud, kahwatasid. Siis hakkas ta arusaamatult koge-
lema.

"Te olete rohkem kui waletaja," hüüdis Ellen ja astus talle leegitsewate pilkudega vastu. Ja püüis, mida ta kõwasti kättes hoidis, näis ta ahwardawat kawatsust teatavat. "Sel tüülil polnud lämmastega midagi tegemist . . . Wana Sprague oli Greaves'i poes. Ta kuulis kõik. Ta nägi, kuidas Jean Jssbel Teile kõik andis nagu Te seda teenite . . . Ta jutustas seda nulle!"

Ellen nägi Bruce'i surmahirmus tagasi kohkumat; ja wihasi hoolimata haaras teda põlgatus, et Bruce mõis mõelda, et tema oma käsi tema werrega tahab määrida. Siis mõistis ta, et Bruce'il oli rohkem kartta kaswawat tormi ta isa filmis kui teda.

"Lüdruk, mis peab see öieti tähendama?" hüüdis wana Jorth süngelt.

"Jäta see minu hooleks, isa," wastas ta.

"Daggs astus Jorthi kõrwale. "Ara teda sega, Lee", hüüdis ta jahedalt. "Tal on wiist Bruce'iga kana kikkuda!"

"Simm Bruce, Te määrсите mu nime" hüüdis Ellen ägedalt.

Sel filmapilgul haaras Daggs wana Jorthi parema käewarre ja hoidis sellest kinni. "Seda ma arwasingi," ütles ta. "Seisa, Lee, tahame waadata, kuidas lapsuke teda sunnib wärwi tunnistama."

"Ja sellepärast andis Jean Jssbel Teile peksa," jatkas Ellen. "Et laimastite neiu, kes ise juures polnud . . . Te wilets waletaja!"

"Mitte kõik pole wale," ütles Bruce karedalt. "Ma olin poolpurjus ja armukade . . . Te teate, Lorenzo on näinud, kuidas Jssbel Teid suudles; wõin seda tõendada."

Ellen wiskas pea tagasi ja tulipunane häbi ja wiha laine tungis talle näkku.

"Jah," hüüdis ta kolawalt. "Ta nägi, kuidas Jean Jssbel mind suudles, ja see oli aimus aus suudlus, mis olen aastate jooksul saanud. Aus ja wiisakas. Ma ei teadnud, kes ta on; ma ei julgustanud teda; ja aimus pill teie filmist haawab mind tuhat korda rohkem, kui see suudlus mind haawata võis . . . Teile aga, Bruce, Te olete mu hea nime wiimsel jäänuse Grass Walley's mokka pannud . . . Te lasite teda uskuda, et olen Teile armuke! Jumal needtu Teid! Peaksin Teid tapma . . . Wõtke oma sõnad tagasi — wõi ma lasen Teid sanditsi!"

Ellen langetas lastewalmis püüsi ta jalgade poole.

"Jah, ma wõtan kõik tagasi — kõik, mis ütlesin," kogeles Bruce. Ta wahtis wärisewat püüsihüüd ja waatas siis wana Jorthi näkku. Loomusund ütles talle, kus oli tõsine hädaoht.

Ja siin näitas end jaha, julge Daggs seisukorra peremehena!

"Se, kuulge mind!" hüüdis ta. "Ellen, Bruce oli purjus ja mitte täie aru juures. Müüd on ta omad sõnad tagasi wõtnud. Noh, selles laageris me sante tarwitada ei saa; laske tal minna. Ta isa tegi mulle ülesandeks Jorthisid juhtida ja müüd on mul järgmisel ütelda . . . Muidugi oled ja alatu, walelik kaabakas, Simm. Waata, et ja enam Elleni lähedusse ei sattu wõi ma lasen su ise maha . . . Jorth, mu armas sõber, poleks halb mõte, kui Te unustaksite, et olete tehhaslane, kuni end weidi jahutanud olete. Laske Bruce'il wadata Jssbeli kuuli. Sõda Jorthide ja Jssbelite wahel on tulemas ja me oleksime targad, kui wana Gaspi lori ta poja üle kergelt ei wõta."

R u e s p e a t ü k k .

Sellest tunnist peale juhtis Ellen Jorthu oma ärganud tarkuse, kogu tahtejõu ainsale sihile, mis näis siisaldawat päästmise võimalust. Paratamatult eelseiswas kriisis ei tahtnud ta pime ega nõrk olla. Unistus ja juurdlemine, harjumused, mis olid teda tihti lohutanud üfsilduses, jooksid halvasti raske katsumisega, mille tulekut ta aimas ja kartis. Jsa mõitluses tahtis ta selle pool seista, ükskõik, kuidas asi lõppes; mis puutus ta oma põhimõttesse, ta naistsaatusesse ja ta hingesse, seisis ta täitja üksi.

Nii jättis Ellen kõik unenäod kõrwale, lasi oma waimlike ja füüsilise lõtwuse langeda. Tal oli palju wäikeid ülesandeid täita, ja kui need päewaks lõpetatud olid, siis tegi ta midagi muud ning külmaw rahu ja waitust töös.

Jorth tegi igapäew pikema ratsasõidu, tihti saadetud ühest wõi kahest inimesest, tihti suuremast arwust. Kui ta Elleniga neist kõneles, awaldas ta mulje, nagu käiks ta naabrite asundustes wõi lambalaagrites. Tihti tuli ta alles järgmisel päewal tagasi; lõhnas ruumi järele ja ta olek andis tunnistust unepuudusest. Ta hõbused olid alati kaetud tolmu ja higiga. Päewast päewa muutus ta pahakujulisemaks ja kõhnemaks näost, päewast päewa näis ta end mässiwat tihedamini ahwardawa saatuse wõrku. Tihti jäi ta hilisööni üles, kõneles meestega nõrgalt walgustatud ruumis, mille juures need jõid ja suitsetasid, kuid ainult harwa mängisid. Ellen polnud tulnud mõttele neid salaja kuul-

latada ega end sellega alandanud, kuid ta teadis, et lähenes kriis, kus ta kaalukalt ka selle abinõu pidi tarvitusele võtma.

Nende maikuu viimaste päevade sees mõistis Ellen palju asju, mis ta enne oli pidanud endast mõistetavaks. Ta isa ei pidanud asudust. Siin ei kasvatatud karja ja ka majapidamine jättis joomida. Tihti pidi Ellen ise puid raiuma. Jorthil polnud isegi atra. Ellen pidi tunnistama, et need puudused ta mõtlema panid. Isegi wana John Sprague kaswatas weidi loomatoitu, porknaid ja loomapeete. Jorthi loomad ja hobused said talwel karmatada. Ellen mäletas, et nad närisid neli tolli pakse tamme ja haawaokse. Mitmed neist surid lumes. Lambakarjad aga aeti sügisel orukuristikku ja üle Reno kitsuse Põhniksi ja Maricopasse.

Siis paljud teed, mis wiisid Jorthi asundusest igasse külge — nad hakkasid Ellenit huiwitama; ning tuli aeg, kus ta nendele ratsutas, et ise maadata, kuhu nad wiisid. Daggji lambaasundust, mis pidi olema ainult mõned penikoormad mäeahelikust eemal, Karu orus, ta ei leidnud. See asjaolu humitas teda nii wäga, et ta Sprague'il enese Karu orgu lasi wiia, et Daggji lambaasundust üles leida. Ta ei leidnud seda ega blokkimaja, isegi mitte laagrit. Kuid mitte kõiki teid ei jälginud ta lõpuni. Mitmed neist wiisid kuristikudesse, sügawasse wõjasse, millist ta warem polnud näinud. Nende teede üle polnud weel ialgi loom wõi lammas käinud.

Elleni üksitud ratsaõidud tungisid lõpuks ta isa kõrwaneni. Ellen oli walmis libedaid etteheitideid kuulma, sest ta ei tahtnud ainuüksi laagrisse jääda; kuid ta isa palus teda ainult nende oruga leppida ja umistas kohe kogu loo. Muudugi olid ta hajameelsus ühel filmapilgul ja pingutatud närwilikkus teisel, ta joomine ja ta ägedad kõnelused meestega Ellenile nure allikaks; nad kuulutasid ta peatamatut langemist ja wõitluse igawesti ähwardawat õnnetust.

Ühel päewal tuli Jorthi wana hommikul koju; ta oli kaks ööd ära olnud. Ellen kuulis hobuste kahjaplaginat kaua enne kui neid nägi.

"Ee, Ellen! Tule wälja!"

Ellen jättis töö ja läks wälja. Ta isa kõrwal seisis wõõras, noor hiiglane, kelle terawaid lõunehid iseloomustasid wäikesed silmad ja peen, hals, jafis habe. Siis nägi Ellen walget hobust, kelle mehed nähtawasti enesega olid toonud. Ta isa hoidis kätt käes, mis täitis ohjade aset. Ellen nägi kohe, et kimmel oli ilus puhtraasiline loom.

"Ellen, siin on sulle hobune," ütles Jorthi teatava uhkusega. "Õh! see on suure looma. Tahtsin teda enesele, kuid ta on minulle liig pehne loomaline ja ehk liig wäike mu jaoks."

Õhimeest korda peale pifki päewi tundis Ellen end rõõmsana. Karwa oli tal olnud hea hobune ja weel ialgi loom nagu see.

"Oh, isa!" hüüdis ta tänuksilt.

"Ta kuulub sulle ühe tingimusega."

"Misfugune on see tingimus?" Meiu silus orna käega üle tantslema hobuse laka.

"Sa ei tohi temaga orust wälja ratsutada."

"Olen nõus. . . . Ta on lumivalge. Mis on ta nimi, isa?"

"Olen unustanud seda küsida," wastas Jorth, kuna ta oma hobust sadulast päästma hakkas. "Slater, mis on selle kimli nimi?"

Ülse hiiglane näeris. "Arwan, et see Bobby oli."

"Naljafas ntui," hüüdis Ellen imestauult. "Noh, sama hea kui iga teinegi."

"Goia teda hästi ohjas, Ellen, kui sa lomal ei ratsuta," oli ta isa wiimane nõu, kitta ta wõõraga lahks.

Bobby oli hiline ja tolmune ja ta siidine karm wärises. Tal olid ilusad, tumedad silmad, mis jälgisid iga Elleni liigutust. Ta teadis, kuidas ta isa ja ta sõbrad oma hobuseid läbi metsade ja kaljuliste teede kihutasid; ja ta nägi kohe, et see hobune hästi oli hoitud. Ellen silus ta karwa, harjas ja toitit teda. Siis seadis ta talle sadula peale. Wits, kuidas loom wastas ta sõbralikkusele, andis tunnistust ta pehmest loomust; Ellen kargas sadulasse ja kihutas minema ning märkas, et hobusel oli kergem kõnnak, mida ta ialgi oli tunnud. Ta käis sammu, traawis, oli ta soowile järelandlik. Kui ta aga ise oma kõnnatut wõis walida; hakkas ta kiirelt traawima, mis wäga kena wälja nägi. Ta näis olemat walmis wäiksema käsu peale galoppi üle minema, kuid Ellen rahulbus sel esimesel ratsaõidul aeglasema tempoga.

"Bobby, sa oled mu wahwa Jenny warju jätnud," ütles Ellen kahetsewalt. "Noh, kas naised pole muutlikud."

Järgmisel päewal ratsutas ta orust üles, et Bobbyt oma sõbrale John Sprague'ile näidata. Wana hobueesli kaswataja polnud kodus. Et ta üks aga lahti seisis ja pliidil tuli põles, ohustas Ellen, et ta warsti tagasi tuleb. Ta ootas. Ta astus sadulast, lasi Bobbyt wabalt uuel rohul süüa, mis kattis waibana maapinda. Blokkimaja ja wäike sihtmaa toonitasid ainult metsa üksit, metfikut loomu. Ellen oli alati siin heameelega wiibinud ja oli tihti wanameest külastanud; wiimasel ajal aga oli ta tulemata jäänud, sest Sprague'i kõned, ta uudised ja ta waewalt warjatud kaastundmus rõhusid teda.

Warsti kuulis ta kahjaplaginat kõrwal teel, mis wiis läbi oru punnas, kust ta ise tulnud. Waewalt arwatav, et Sprague tuleb fealtpoolt.

Ellen armas, et isa talle karjase järele oli saanud. Kui ta aga heitis kiire pilgu lähenevale ratsanikule, kuidas see haabadeft läbi ratsutas, ei mõinud ta teda enam tunda. Kui ta ühest sühist mööda oli, kuulis Ellen, et ratsanik peatas hobuse. Arvatavasti oli mees teda näinud; vähemalt ei teadnud ta teist seletust ta seisujäämisele. Kiire pilk oli tas mulje avaldanud, et ta istub sügavalt kummardades sabulas, waatab enese ette teele, otfsib jälgi. Siis kuulis ta ratsaniku lähenevat, seford aeglasemalt. Ja lõpuks traawis hobune sihtmaale, et äkki peatuda. Ellen tundis ära nahkses ülilõmmas kaju, laiad õlad, Jean Isbeli tumeda näo.

Ellen oli kõige imelikuma, ebakindlama tundmuse ohwer, mida ta ial oli tunnud; ta majas oma uuesti ärganud julguse fogu jõudu, et seda alla suruda.

Isbel ratsutas aeglaselt üle sihtmaa tema poole. Ellenile näis ta lähenemine imelikult kiire — nii kiire, et imestus, jahmatus, armamised ja wiha ta tahet paraliseerisid. Wältselt rahulit ja külm Ellen Jorth oli karikatuur, kes enese üle naeris — ja kellest, seda tundis ta, Jean Isbel läbi mõis näha.

Silmapilgul, mil Isbel nii lähedal oli, et Ellen ta nägu mõis näha, elas ta weel kord üle neid esimesi tundeid, mil ta tema ära oli tunnud. Jean Isbel polnud enam endine. Kadunud oli sära, noorus. Kuid mitte see polnud neiu ärrituse põhjuselks. Ras polnud see ta fogu loomu waenulks muutnud? Ellen armas, et tundmatu Mina wari ta kõrwal seisis.

Isbel peatas hobuse. Ellen seisis männatime kõrwal, ja jahmatult astus ta tagasi. Kuidas ta jalad wäriseisid. Isbel mõttis mütsi peast ja teeras seda närwilikult pruunis lääes.

„Tere hommikut, mijs Ellen.“

Ellen ei wastanud ta terwitusele, waid küfis peaaegu hingetult: „Te tulite meie asunduse kaudu?“

„Ei. Ratsutafin ringi.“

„Mis Te siit tahate, Jean Isbel?“

„Te ei tea seda?“ wastas see. Ta filmad õid mustad ja läbitungiwad; nad näisid sügawalt Elleni hinge tungawat; ta pilku kannatada oli tuleproom, mida Elleni kaswaw wiha kanda kurtis.

Ellen tundis huultel põlglikku märkust ta indaantake fegawere ja kurtikuluse kohta, mis Jean Isbelile ette õid jõudnud. Kuid ta ei awaldanud seda.

„Ei,“ ütles ta.

„On raske naist wales sümbistada,“ wastas Jean libedalt. „Kuid Te peate olema waletaja — sest et Jorth olete.“

Gustaw Pihlakas,

pühitses 17. weebuaril s. a. oma 65. aastast sünnipäewa ning mälestas oma 50. aastast arjuubelit kirjastusepõllul.

„Wale? Ma ei waletaks Teile ialgi, Jean Isbel. Ma ei waletaks, kuigi sellega elu mõifin päästa.“

Jean uuris neit terawate, kaimete, tumedate pilkudega; ta filmade tume tuli hoowas Ellenist läbi.

„Kui see tõsi on, tahan olla rõõmus.“

„Muidugi on see tõsi. Mul pole aimdust, mispärast Te tulnud olete.“

Siiski: Ellenil oli tasane aimdus, mis unneba ei tahtnud. Kui ta aga sellel lubas teadwuse astuda, luhtus ta põlguses, kartmatus pilkes, mis ta sellele mehele nätku tahtis wirutada.

„Kas elab siin wana Sprague?“ küfis Isbel.

„Jah. Dotan teda warsti tagasi. . . . Kas tulite talle külla?“

„Ei,“ ütles Isbel lähidalt ja wastas küsimusega: „Kas on Sprague jutustanud kabetusest, millesse sattusin?“

„Ta — ta pole midagi jutustanud,“ wastas Ellen ja waletas tarretanud huultega. Tema, kes oli wandunud, et tal on wõimatu waletada! Ta tundis, kuidas tuline weri ta jähamest walgus ja wägema lainena üles tungis. Ta teadit tahe näis summitud waletama. Mis oli tal Jean Isbeli ees warjata? Ja tasane, wäike

hää! vastas, et pidi seda Ellen Forthi warjama, kes oli oodanud teda sel päewal, kes oli teda waritsemud, kes oli hoidnud kinki, selle asemel et seda häwitada, kes oli kannud õnnetus südames teadmiist, et Jean Isbel oli wõidelnud ta hea nime pärast.

"See rõõmustab mind Teid näha," ütles Isbel mõtlewalt.

"Ja kas tulite, et mind näha?" katkestas teda Ellen.

Ta tundis, et ei wõinud kannatada kauemini Jean Isbeli pehmet, hoolitsemat wiisi. Ta annaks enese ära—annaks ära, mida ta ifegi ei mõistnud. Ta pidi teda sundima teisele wiisile — ja see pidi olema Forthide ja Isbelite wõitluse wiis.

"Ei — ausalt ei, miis Ellen," wastas Jean peaaegu alandlikult. "Tahan Teile kohe ütelda, mispärast tulin. Kuid mitte, et Teid näha . . . Ma ei salga, et oleksin seda soowinud . . . Kuid ükskõik, kuid tookord Nimil ei tulnud Teie mitte."

"Tulnud!" kordas Ellen külmalt. "Ega Te mind ei oodanud?"

"Weidi." Jeani läbitungiwad filmad puhkafid neiu näol. "Panin tookord midagi Teie telki. Leidsite selle?"

"Jah," wastas neiu endise ükskõikse külmutusega

"Mis tegite sellega?"

"Wirutasin jalahoobiga wälja."

Ellen nägi Jean Isbeli tufatawat.

"Ja ei amanud?"

"Muidugi mitte," wastas neiu nagu surme all. "Kas Teie ei mõista . . . inimesi? . . . Kuigi olete tuhat korda Isbel, Te ei sündinud kindlasti Tehhases."

"Jumalale tänu, ei!" hüüdis ta. "Sündisin ilusjal maal täis rohelist karjamaid ja männametsi ja walgeid jõgesid, mitte tühjas kõrbes, kus inimesed kuivad ja waljud nagu kaktus. Seal, kust tulen, ei ela inimesed waenule. Nad ostawad andeks anda."

"Andeks andal . . . Kas wõiksite Forthile andeks anda?"

"Jah, ma wõiksin!"

"Seda on kerge welda — sest kogu ülekohtus on Teie pool," wastas Jean kolawalt. "Teie isa warastas minu isa armsama—laimduste, alatuste, kawaluse kaudu."

"Wale," hüüdis Ellen ägedalt.

"Ei."

"Jean Isbel, ütlen, Te waletate!"

"Eil Mina ütlen, Teile on waletatud," hüüdis see.

Ta wainu wägew wõim näis Ellenile tött wastu paiskawat; tundus, et neiu nõrgaks läks.

"Mu ema armastas isa rohkem."

"Jah — hiljem. Pole ime, waene naine! . . . Kuid Teie isa ja ema teguwits oli see, mis kõit need inimesed häwitas. Te peate tött kuulma, Ellen Forth. Waenu pikad aastad on wilja kannud. Ka wägem Jumal ei wõi meid enam päästa. Weri peab jooksuma. Forthidele ja Isbelitele pole ruumi maakeral . . . Ja Te peate tött kuulma, kuna selle põrguliku õnnetuse tagajärjed Teid ja mind riimawad."

Aimult waen, millest Jean kõneles, suutis Ellenit weel jalul hoida.

"Pialgi, Jean Isbel!" hüüdis ta. "Pialgi ei kuule ma Teilt tött. Ei taha midagi Teiega jagada — ifegi mitte põrgut."

Isbel astus sadulast ja seisus neiu ees, ifka weel ohje käes hoides. Hobune näris waljaid ja wiskas pea tagasi.

"Mispärast wihkate mind niuwiihi?" küsis Jean Isbel. "Juhus tahab, et olen oma isa poeg. Ma pole Teile ega Teie ärimestele midagi kurja teinud. Ma kohtasin Teid — armusin Teisse esimesel pilgul — kuigi seda alles hiljem mõistfin . . . Mispärast wihkate mind nii hirmsasti?"

Ellen tundis rinnas rasket, lämmitawat surwet. "Te olete Isbel. Arge kõhelege mulle armastusest."

"Mul polnud seda kawatsust. Kuid Teie waen — Teie waen näib mõistmatu. Ja arwatawasti ei kohta meie enam . . . Ma ei wõi selle wastu parata. Armastan Teid. Armastus esimesel pilgul. Jean Isbel ja Ellen Forth. Imelik, eks? . . . Kõit on nii imelik. Et kohtasin üksikut, õnnetut tüdrukut, et Te olite nii ilus ja armas, et näisite mulle nii hea, hoolimata —"

"Muidugi, see oli imelik," katkestas teda Ellen põlgliku naeruga. Ta oli leidnud, kuidas end kaitsta. Kui ta Jean Isbeli haawas, wõis ta oma walu warjata. "Et näisfin Teile nii hea, hoolimata — pah! ja ma ütlesin, et pole esimene kord, et mind suudeldafse!"

"Jah, sellest hoolimata," wastas Jean.

Ellen ei näinud ta nägu, Jeani kõrge kuu ulatas taft kaugele üle. Metsik möll oli ta südames. Kõit sõnad olid waled, mis tulid tal üle huulte.

"Jah — see polnud mitte esimene kord, et mind suudeldi — ja mitte wiinane", ütles ta pilkawalt. "Ja mida Teie armastuseks nimetate, Jean Isbel, selle üle naeran ma."

"Naerge, kui tahate — kuid uskuge, et see oli aus — parem, mis mul on", wastas Jean sügawa tõsidusega.

"Pah!" hüüdis Ellen oma walu, häbi, waenu kogu jõuga.

"Jumala eest, Te olete teine inimene, kui armastin!" Jäbeli hääl kõlas karedalt.

"Muidugi, ja kui ma seda ei oleks, teeksin end selleks. . . Noh, härra Jean Jäbel, istuge jädulasse ja kaduge!"

Need käskivad sõnad töid Ellenile mõistuse meidi tagasi ja ta vaatas Jeanile uduste silmadega otsa. Selle muutunud ilme oli ettevalmistatus uueks hooberiks.

"See on ilus kimmel."

Ellen surus huuled kokku.

"Meeldib ta Teile?"

Ellen vaikis.

"Ah, kui ta Teile meeldib, siis võite ta enesele saada. Tal on vähem tööd teha ja te maha käiakse sõbralikumalt ümber. Mul on paar neetult rasket sõitu ees."

"Teilt — saada —" sõistas Ellen.

"Jah. Ta kuulub mulle," vastas Jäbel. Sellega pööras ta ringi ja vilistatas. Bobby heitis pea tagasi, norstas ja hakkas traamima. Mida lähemale ta tuli, seda kiiremini ta jooksis ja veel ilagi polnud Ellen nii selgelt märganud hobuse rõõmu armastatud isandat nähes. Jäbel pani ühe käe looma kaelale ja silitas teda, siis pööras ta jälle Elleni poole ja jatkas: "Kulisin ta oma isa hobuste seast. Me saime üksteisega hästi läbi. Mu õde Ann on tal tihti ratsutatud. . . Meiele warastati ta meie aasalt. Ma otsisin jäljed üles ja jälgisin neid siamaani. Raotasin nad Teie asunduse juures, mille kohal pidin ringi tegema, kuni jäljed jälle kätte sain."

"Jäljed?" kordas Ellen ilma sügavama tundeta. Ta näis kivistunud.

"Polnud raske neid leida. Tahtsin Teie pärast, et see poleks sündinud," ütles Jean otsekohe.

"Minu pärast?" kordas neiu samal toonil.

Nähtavasti ärritas see toon Jäbeli, nii et ta kaotas enesewalitsuse. Ta mõistis neiu walesti. Sugugi mitte õrna liigutusega tõstis ta selle allawajunud pea, et neiuile filma waadata.

"Jah, Teie pärast!" ütles ta karedalt. "Kas Teil pole küllalt mõistust, et sellest aru saada? . . . Misjuguist mängu, usute, võite mängida?"

Neiu pörkas tagasi.

"Ah, teadmatuse, süütuse mängu — seda wana mängu, et meelit, kes on korralik, narrilik teha."

Seeford waatas Elleni filmist tummalt täielik arusaamatus. Ja Jäbelit haaras wiha.

"Te teate, et Teie isa on hobusewaras!" müristas ta.

Näiltselt jäi Elleni olek muutmatuks. Ta oli olnud ette walmistatud teadmatu hirmsa

löögi peale. See oli langenud. Ja ta nägu, ta keha, ta käed, framplikult koos ta viimase jõuga, ei ilmutanud midagi häwitawast kokkumarisemiseft ta südames, ta hinges. Viikumattult seisis ta tüme wastu toetades, nägi kiirgawat tuld Jäbeli silmis, luges neis aujat ja hirmsat põlgust. Wälgu kiirusel oli tõsi selgunud. Usk, mis tas oli elanud, suri äkki. Tuhat segawat probleemi olid ühes sekundis lahendatud.

"Ellen Forth, Te teate, et Teie isa on nende rööwlitega ühel nõul," karjus Jäbel.

"Muidugi", vastas neiu jahedalt tehhaslase wiisil.

"Te teate, et ta tegi Daggfile ülesandeks oma jalkkonda Jäbelite wastu juhtida?"

"Muidugi."

"Te teate, et see jutt looma- ja lambakarjanikkude waerust ainult lõks on?"

"Muidugi", kordas Ellen.

Jäbel waatas tumedalt ta peale. Et filmapiilguks ta wiha kustunud oli, näis ta olemat walnis jutuaajamist lõpetama. Kuid neiu imelik ilme, arusaamatu midagi, mis temast näis tulewat, hoidis teda kinni. Ühe hõõguis Jeani kahmatutest, tarretutest näojoontest. Ta raputas tumedat pead ja ta lai käsi haaras rinnast kinni.

"Et armusin sarnaseesse olemusse nagu olete Teie!" hüüdis ta ja ta teine käsi langes abitu liigutusega alla.

Sõrgu, mida Jäbeli sõnad ainult puudutanud olid, haaras Elleni — keha, waimu ja hinge. Jäbeli poolt autuks tehtud, sõimatud, põlatud! Ja siiski armastatud! Selle arusaamisega ärkas mehtik, kirglik himu Jean Jäbeli haawata, talle walu tehti, tortamat piina kätte maksta. Nagu piitfahoop tabas teda mõte. Forthide uhtus! Wana, sinise Tehhase were uhtus! Ta oli surinud, surmatud tolle perekonna wiimase poja põlglikkudeft sõnadest, kellele Ellen wõlgnes oma alanduse. Hobusewarga ja rööwli tütar! Tumedas wihas tardusid tas jõud, et wastu astuda saatusele ja needfid waenlasi, truid Forthide werele. Isa patud pidi tütar heaks tegema.

"Muidugi oleks Te mõinud mind saada — tooford Rimil — kui Te poleks oma nime nimetanud", ütles ta pilkawalt ja ta waatas Jean Jäbelile naiseloomuse saladuslikkusega otsa.

Jäbeli wägew fuju warijes nagu palawikus. "Mis see tähendab, tüdruk?"

"Noh, mulle oleks neetult hästi meeldinud, kui mulle lähenenud oleksite", ütles neiu aeglaselt. Tõsiasi, et Jean Jäbel teda armastas, tahtmatult armastas, hoidis teda niid wastupanematu wõimuga. Kuratlik rahuldus oli teadmises, et tal oli wõim Jean Jäbelis kõige kannist, truid, head tappa.

„Ellen Forth, Te walekate!“ hüüdis Jean karedalt.

„Olin kawa küllalt nende rõõvlite mängukann. Mul oli hirmu neist täis. Tahtsin uut armukest. Ja kui Te poleks ise end ära annud —“

Jäbéli liigutus oli nii kiire, et Ellen selle kawatjust ei mõistnud, eumefni ta kõwa käsi ta juud tabas. Silmapilkelt maitšes ta haawatud huulte kumma, soolast werd.

„Waiſige, kerge-meelne tüdruk!“ käskis ta toorelt. „Kas Teie ei häbene? . . . Mu öde Min jutustas Teist head. Ta teadis teid wabandada — tal oli Teiega kaastundmuft.“

See näis Ellenile kõige raskem hoop, mille all ta peaaegu kofku lauges. Kuid weel üks filmapilk wõis ta oma ebaloomulikk ja hirmsat rahu alles hoida.

„Jean Jäbel — maadake, et eđaſi ſaate.“ Meiu pööratas kannatamatult jalaga „Dotan ſiin Simmi Bruce“i.

Nüüd näis, et ta oli tabanud Jean Jäbéli ſüdanu. Rahtlans enefe ſuhtes ja jonnatas uff Elleniſe mõjuſid ſel määral, et ta wiha ja kirg ſelle wiimafe piſte waſtu kaitſtud polnud. Loomuſumuiluſe kawalus oli Ellenil käſkinud neid ſõnu helda, mis Jäbéli piinasid. Kuidas ſelle wapuſtus Ellenit haaras! Meiu pidas hinge kinni, kui Jean Jäbel talle kallale kargas, nii kiirelt, et ta enam kätt liigutada ei ſaanud. Üks käewars haaras teda nagu teraspael, teine, riimul ja kaelal, ſurus ta pea tagaſi. Meiu kaijus end wabastada. Kuid ta oli täielikult abitu. Ifka lähemale tuli Jean Jäbéli tume nägu. Üffi lõppeſid Elleni emeſekaitſe katſed. Ta oli nagu ſurmale pühendatud loom, halwatud mao läbitungimaf, hüpuootilifeſt pilguſt. Kuid hirmuſt hoolimata — kui Jean Jäbel ta tapab, ta terwitaks ſurma.

„Ellen Forth, ſun ifka weel — Te walekate!“ hüüdis Jean Jäbel tafa ja ägedalt läbi hammaſte.

„Eil Eil“ kargas meiu meſſikult. Nüüd lauges ta julguſ. Ta ei wõinud kumemini kannatada neid hirmsaid, muſti ſilmi. Ta kirgline ſalgamine polnud ta alatu male wiimane ſõna; naine teras põlgas emuſt, Jean Jäbéli ja kogu õnnetu olukorda.

Jäbel wõttis ta ſõnad kõſſelt. Ta oli teda uſtuma pannud. Ja ſae filmapilk tõi Ellenile tühja õudufe.

„ſumala päraſt — ſiis tahan ſumalt weel midagi!“ ütles Jäbel raſkel häälel.

Ellen ałagi ta tumbled, waljut nagu, mis oli nüüd nii imelik, nii hirmuſ, kuni meiu pilgud kustuſid. Ta tundis Jäbéli muſſleid piuguli tõmbuwat, wärſewat. Siis ſurus ta ſuu end

toore jõuga meiu ſuule. Elleni meeled olid mineſtuſe lähedal. Lõpmatu filmapilgu hoidis Jäbel meiu niimiiſi, et näis, et meiu rind lõhkeb. Jäbéli ſuudluſed põleſid ta huultel.

Üffi langes ſüdametu kaiſutus — laſkafid kummad ja meſſikud ſuudluſed. Jäbel oli ta lahti laſknud. Ta nägi, kuidas Jäbel käed õhku tõstis ja tagaſi pörkas, kumma ta teraw pük ifka weel meiu näojoontel puhkas. Jäbéli nagu oli olnud tume punane, nüüd oli ta walge.

„Ei — Ellen Forth,“ ałtis ta. „Mii wiifi — ei taha ma — Teilt midagi.“ Ja äffi langes ta puutüwete, kattis näo mälemate kättega „Mis Teis armataſin, oli ſee, milleſſ Teid pidafin.“

Nagu meſſikaf kargas Ellen talle kallale, tõi teda ruſſikatega, kiskus ta juuſſeid, kratſis ta nagu pimedas wihas. Jäbel ei liigutanud ſõrmege, et teda taſſitada, ja meiu kirg kadus jõuga. Ta wantus eemale ja wärſes nii, et maewalt ſiſta jafſas.

„Meetud Jäbel!“ hüüdis ta karedalt. „Te haawafite nriid!“

„Saawafin?“ naeris Jäbel mõrudas põlgtuſes. „Wõimatu.“

„Oh! Ma tapan Teid!“

Jäbel tõuſis püſti ja pühtis taſſurätiga üle kratſitud näo. „Eđaſi. Siin on mu piſſ,“ ja ta näitas ſadula poole. „Keegi peab algama Forthide ja Jäbelite ſõda. See on waſtik aſi. Ma olen juba praegu tüdinenud . . . Tapte mind . . . Eſimine meri Ellen Forthile!“

Üffi lahtus tume wihalaine, mis Elleni hingeſt läbi oli käinud, ja rõõwis talt ta petliku jõu. Meiu waatas Jäbéli piſſi poole. „Tapa ta,“ ſoſſitaſid wihas kaduwad hääled. Kuid ta oli nii jõuetu, nagu oleks ta ifka weel Jean Jäbéli kaiſutufeſ.

„Tapafin Teid heameelega,“ ſoſſitas ta, „kuid ma ei wõi ſeda . . . Käſſe mind äffi.“

„Te pole Forth — nagu ma pole Jäbel. Meie ei tohiſſ ſelleſt mänguſt oſa wõtta,“ ütles Jean Jäbel tumbled „Mul on Teiſt rohkem kahju, kui ma . . . Te oie meiu . . . Teil oli kord hea ema — korralik kodu. Ja elu, mida ſiin olete elanud — kui halb ſee ka polnud —, pole midagi mõrrelbes ſaatuſega, mis Teil ees ſeiſab. Meetud need mehed, kes Teid nii kaugele on wiinud! Ma tahan neiſt mõned laſkenärgiſſ mõita.“

Meude ſõnadega kargas ta ſadulaſe ja rututas minema. Ellen hüüdis talle järele, ta wõtku hobune kaſa. Jäbel ei peatanud, ei annatanud tagaſi. Megloſelt langes Ellen puutüwete.

(Järgneb.)

Wennad.

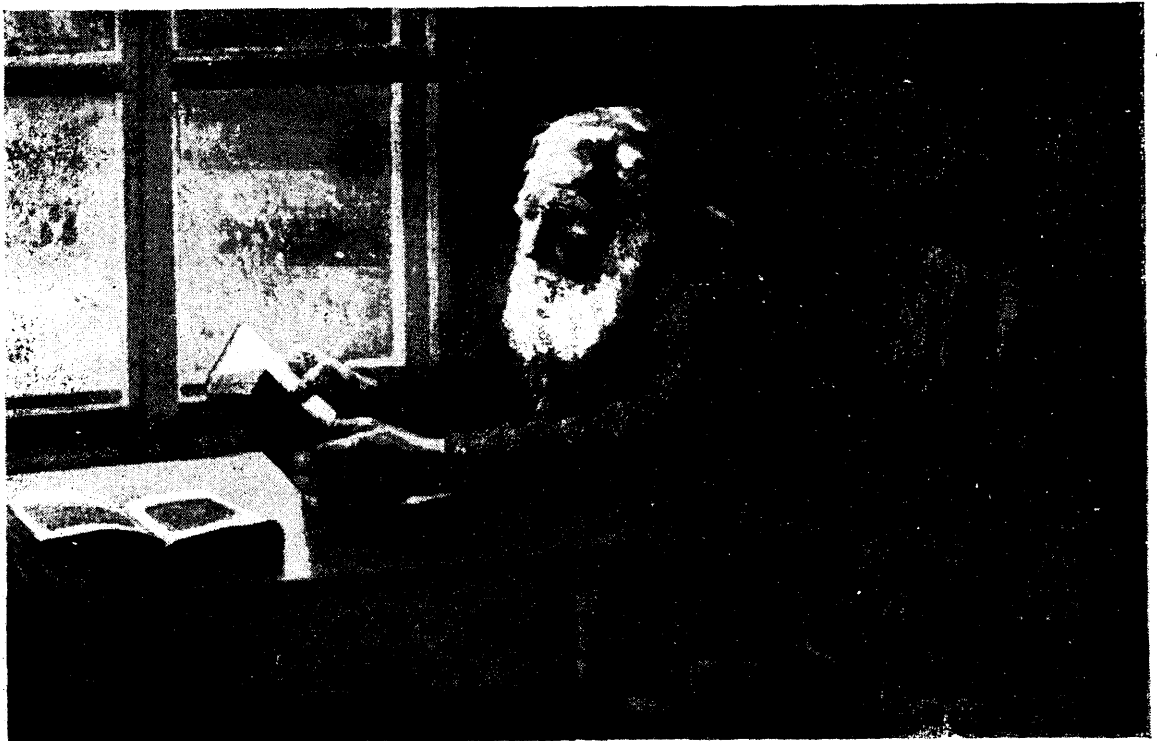
Daami kirjanik W. Bergsjöe.

1

Solej oli nimeks antud talule, mis mäges-
tifu kitsas orus seisis. Suwel, kui päike kõrge-
mal säras, riivas nõrk kuldkir mustendamaid
kuusti, mis aknaid warjasid, ja mängis ereda
päikeseplekina lillel, mille pikad oksad üles ak-
naruutude juure ulatusid. Kõik muu aastast sei-
sis Solej warjus, talwel lumes ja kewadel por-
ris; sulaw lumi, mis mägestikuoja juureks pai-
sutas, kattis kui hallwalge waht kogu teed ja
niisutas isegi majade alustime.

ning kurb elu walitses nüüd Solejs nagu igal
ajal ennegi.

Önnel polmid seal ial asupaika olnud. Põlw
põlwe järele oli seal suureks sirgunud ja oli
käed palawal palwel wälja sirutanud päikese ja
õnne poole; aga palwet oli kuulnud ainult surm.
Wamm ja hallitus kattis talumüürid ja tungis
isegi elanikkude meresse. Põlw põlwe järele oli
seal närtsinud nagu lilled akna taga, sest „kuhu
ei saabu päike, sinna ma ka ei lähe,“ oli wana

P. Sepp. Pühapäewa hommikul.

Gemalt maadates mõrdus Solej pääsutese-
pejabele, mis olid kleepunud kaljuseinale; jõuti
aga orgu, siis seisid talu seal nii mustendamalt
ja kurbalt, nagu suur ja kaks wäikest puusärki,
sest piff peamaja ja kaks kõrwalseiswat küüni
polnud mitte punaseks wärmitud nagu teistes
taludes, waid olid ülewalt alla tõrwatud, et
neile niiskus külge ei hakkaks. Kurbalt ja tõsi-
selt tõusis tema taga üles taewa poole mustjas-
hall kaljusein, waitides ja mustendamalt seisid
selle ees piff rida mustendamaid kuusti, ja waitne

doktor ütelnud ja õiguse saanud. Tema tuli isa
juure, ema juure, mõlemate õdede juure, ja igas-
kord, kui ta tuli, oli surm temale juhiks.

Nüüd elasid seal weel ainult kaks poega,
wiimased Solejs, nagu neid kogukonnas kutsuti,
noorem, 18 aastat wana Guttorm, ja Od, 24
aastat wana, hiiglane, kes wälja nägi, nagu
oleks ta olnud oma wenna isa. Uga tema oli
ka juba wäikesest saadik teeninud Halward Sä-
mundseni juures, kes oli rikas maataupmees
Josnäs, ja seal paistis päike ning naeris õnn.

Kui hingefellad wiimase õe matuse puhul helisid, palmetasid mennad finniaetud hana peal, mis kõik peitis, mis neile oli olnud armas. Kõju minnes Solejle, otjustasid nad siis talu ära müüa ja kolmanda õe juure reijida, kes elas imedemaal, wabas Ameerikas. Üsna noore neima oli ta oma kallima feltjis üle laia mere läinud läände, ja kui ta neile oma õnnest kirjutas, siis helkis kõik maailm looduma pätefe roofiliste kirte hiilguses.

„Seal, kus päite kaob meresse,
rõõm ja õnn sul kord löõb weresse,“
olid nad warem Guttormile ette laulnud.

Õd armas, tema kõlbamat hästi puurainjaks, ja õrn Guttorm oma ilusate, raskemeelsete filmadega mängis nii meisterlikult wiulit, et ümbruskonna neid selle mängu järele kord taustisid, kord seda kuuldes nutsid.

Kaks nädalat hiljem peeti oksjon, aga kedagi ei ilmunud sinna peale Halward Sämundseni, ja see ostis hooned ärawedamiseks; nii pea kui see sündinud, lewines kuulujutt, et Solej wiimased tahtwat wälja rännata.

Raskena ja hallina lasus udu oru kohal. Mitu päewa oli wihma kui oawarrest sadanud, aga nüüd oli põhjatuul augustikuu soojuse eemale tõrjunud — pakkude, suitsetate udufamastena põgenes ta ülespoole. Mäejõgi müri- ses wahutades orgu. Seal all oli ilm weel jõe. Wihm rippus raskete tilkadena kaselatwade küljes ja ta iiklus sealt samblale ja sõnajalgadele, mis kaljulõhedes kaswasid.

Taewas oli alles sinikashall ja pilwedega kaetud, ainult siin ja seal tungis walgus läbi ja saatis möõdumat kuldära udutogudele, mis kitsasse orgu koondusid ja õiget pääseteed ei leidnud. Kõrgemal muutusid uduloorid kergemaks ja üsna ülewal paisisid mustendamad kuuseladwad nagu rida tõfiseid raudmehi, kel kõigil üdurõngas kaela ümber oli. Üt jõe ja kaljuseina wahelt wiis kitsas teerada Fosnäsi, ja seda rada möõda rändasid Guttorm ja Õd, mõlemil weesaapad jalas ja pakkud hallid pühwitlunud seljas. Õd kandis raskemat, Guttorm kergemat selgkotti, kust hülgenahasse mässitud wiuli kael wälja paisis. Mõlemad käisid pikkamisi ja waitides üksteise kõrwal. Siin ja seal seisatas Guttorm ja waatas Solej poole tagasi; aga walu seisus udu warjus. Ütki ütles ta:

„Dotame homsenil Enne pimedat me ometi enam Fosnäsi ei jõua!“

„Ja Guri?“ küsis Õd.

Guttorm ei wastanud, aga pikendas samme. „Miks ja nutad?“ küsis Õd ja wõttis wenna käewarrest kinni.

„Ei nuta,“ wastas Guttorm. „Minult wesi tilgub minu mütsilt.“

Õd lastis käewarre nõfjatades lahti, ja muutis sammusid nad üksteise kõrwal waitides.

Wihma hakkas uuesti sadama; esiti peent uduwihma, siis aga muutus see raskeks ja pikaldaseks wihmaks. Tee muutus halwaks, mõnes kohas tõusis ta mägiõgi üle kallaste, ja aeg ajalt kajas eemalt tume kohin neile kõrwu. See tuli weest, mis allpool Fosnäsi, kus Halward Sämundsen elas, mäeheinast alla kullus. Fosnäsis tahtsid wemad Solej ostuhinda kätte saada.

Wiimaks lähenesid nad sillale, mille kaudu tee Fosnäsi wiis; mäest alla minnes ei saanud nad seda silda näha. Guttorm armas, et selles udu süüdi on; aga paraku tõestusid Õdi kartused: jõgi oli silla ära wiinud ja palgid ning lauad rippusid kaljude wahel nagu walaskala hiiqlakäljeluud wees. Minult postid ja talad seisid weel ja nende wahelt tormas läbi wahu-
taw wesi.

„Raha peame saama,“ ütles Õd ja tõmbas raudklambrite abil, millega postid seotud, oma rasked weesaapad jalast.

„Wõime ju homseni oodata,“ armas Guttorm.

„Laew meid ei oota,“ wastas Õd ja paenitas saapafääred kõweraks, et nad märjaks ei saaks.

„See on tõsi,“ ütles Guttorm õhates. „Läheme siis!“

„Ei, sina jääd siia,“ ütles Õd. „Selline poisike kui sina ei wõi üleminekule mõelda!“

„Arwad?“ küsis Guttorm ja katjus ta oma saapaid sillaposti abil maha tõmmata, aga see ei õnnestunud, sest ta oli wäite.

„Sina jääd siia,“ ütles Õd ja pani oma suure käe Guttormi õlale. „Tahad ometi midagi parema meelega mängida Gurile kui näkkidele?“

„Mis ja jellega tahad ütelda?“ küsis Guttorm.

„Nägin sinust äsja õõsel und,“ wastas Õd, „ja mis wiimasel wõl kodus nähakse, see lähed täide, ütleb ema Marli.“

„Mis ja siis nägid?“

„Nägin, me kästime jõekalbal ja otsifime linnumune. Siis lendas suur kull alla ja lõi sul filma peast wälja. Mina kahmasin püssi ja tahtsin teda tappa, aga tema muutus kottaks, kes lõi oma küümed sinu kehasse, tõstis su üles ja lendas sinuga üle jõe. Sinna lastis ta su maha kulluda; ma kuulsin karjatuust ja ärkasin!“

„Siis ma wiisi unes karjusur; seda teen ma mõnikord, sest saadik kui haige olin.“

„Jah, ja karjusid ja külm higi seisus su otsaesisel,“ wastas Õd. „Ja nüüd jääd sa siia, seft mul on tunne, nagu juhtuks sinuga õnnetus. Ets ole, sa jääd?“

„Ja Guri?“ küsis Guttorm.

„Wiin temale sinu poolt termitusi ja teatan temale meie kawatšufjed. Nasta pärast tuleb ta kapteniga järele ja siis peab sinu wiitul teid mõlemaid toitma. Guri on ju sinu mõrsja; wõid ta jenits rahulikult siia jätta.“

Od wöttis selgkoti olalt ja wiskas puufärmile, kus Guttorm istus, pööras ja sammus silla poole.

Nüüd haaras Guttorm ta kuuehõlmast kinni ja ütles temale:

„Soia emast hästi, Od, sest tee on karde-taw!“

„Noh, ja siis?“ küsis Od pilkawalt.

Linna sammuga seisis Guttorm Odi kõrwal.

„Luba, et sinuga lähen,“ palus ta. „Halward Sämundsen käis eile Solejs, tabas mind Guriga laudas“

„Ja siis?“

„Mhwardas mind maha lüüa, minu ja kõif teised, kes julgetšid tema ja Guri wahele tulla. Luba, et kaasa tulen, Od! Mul pole küll niipalju jõudu kui sul, aga üksi ei lase ma sinul ometi mitte Jõsnäsi minna.“

Od kumardas ja wöttis saapad, mis ta

Esimene Eesti kunstinäitus Soomes 1929. aastal.

H. Sepp. Kerjaja.

Od pööras ja wastas:

„Jõsnäsis teenides ei möödunud ainuſtki aastat, mil ma jõest ta sellises seisukorras üle ei läinud.“

„Ma ei kardo ka wett,“ wastas Guttorm. „Sest kedagi teist nii tugewat ja osawat meest ilmas ei leidu.“

„Aga mis ja siis kardad?“ küsis Od ja kargas esimesele palgile.

„Soia emast Halward Sämundseni eest! Tema on meie kokkuleppeſt Guriga kuulnud. Ja sa tead, et ta juba ammu filmad on Gurile heitnud!“

enne ſillapostile asetanud. Siis ſidus ta nad nõõriga kokku ja wiskas olale, ja alles kui ta kõif selle rahulikult oli teinud, wöttis ta wenna ümbert käega kinni ja pani selle nagu lapse maha. Siis pühkis ta meewahu oma habemest, pööras ja noogutas Guttormile lahkesti:

„Kumb meist siis küll tugewam on, mina wõi sina?“

Ütles ja läks.

Guttorm seisis ja waatas talle järele. Wenna hiiglatuju wähenes ja wähenes — oli, nagu oleks udu ta enesesse neelanud — ja wiimaks oli ta tema pilgu eest kadunud.

Guttorm wahtis temale iffa weel tarretult järele. Weewaht pritis talle filma; ta kuwatatas need ja wahtis jälle wälja uttu. Jial polnud talle ta armastus tugewama wenna wastu nii selge olnud. Siis kuulis ta wilet, kõwa, läbitungiwat tooni — Od oli õnnelikult üle jõe jõudnud.

Guttorm kumardas ja katkus märguannet wastata, aga temal polnud nii kõwa kopsu kui wennal. Ta ei jõudnud weemähinat ületada. Siis wõttis ta ligunenud selgkoti, kuwatatas jeda ja peitis ta hoolega kaldale ühe kaljurahmu alla. Ise istus ta kaljurahmule ja wahtis nähtawasti mõttatult walgetesse wahutawatesse woogudesse, mis kaljurahmu ta jalgade ees nihisedes ümbrunesid.

Alga rahutult nagu jõewood piirasid ta mõteted üles ja alla woogades ta elutee tumedaib kaljusid. Nii kaugele kui ta mäletas, oli ta siit eemale igatsenud. Nii mõnegi üfsiku õhtu oli ta Solejl kibedasti nuttes täis igatsust kaugele järele mööda saatnud, oli tunnud jeda walusat pigistust ja kitsust, mis peitus isas, emas, õdedes, kogu looduses, mis teda ümbritses.

Ta oli lugenud kuulsast wiulimängijast Ole Bullist, kes waesena nagu tema kaugele wõrale maale läks ja sealt riffana ja austatuna tagasi tuli. Temagi oli mänginud kaugele Ameerikas, ja tuhanded olid ta mängu kuulanud, lõpmatu kiitus kajas seal, kus ta emast näitas, ja briljandid ta wiulipoogul järele nagu walgud helide kõne kõrwal. Ara Solejst, kõrgelt üle mägede ära lennata kuulsusemaale ja nagu Ole Bull tagasi tulla hõiskawa rahwa juure — see oli olnud ta unistus, ta igatsus ja püüe; see oli wälja wärisemine ta mängust ja oli sellele annud omalaadilise weetlemise. Ta tahtis suureks ja kuulsaks saada nagu Ole Bull — jah, jeda tahtis ta!

Siis kohtas ta ühel õhtul Gurit Fosnäsist, ja tema unistused wõtsid enesele teise suuna. Halward Sämundsen oli selle neuu Osloft kaasa toonud.

„Ta on suurjuguuste inimeste laps,“ ütles Halward, ja jeda oli ka kõigest näha: peen oli Guri, õrn ja wäike, wäikides talitas ta ja ometi oli see kõik lahke kui naeratus. Ta talitas majas, juhtis majapidamist, oli isegi kaupluses, kui Halward reisil wiibis: sest tema oskas mitte ainult lugeda ja kirjutada, waid ka arwata, arwutada, „ja nimelt weel paremini kui mina ise,“ ütles Halward Sämundsen.

Guttorm tuli ühel õhtul poodi wiulile keeli ostma ja kohtas neiu siis kaupluses. Halward oli reisil. Neiu oli talle keeled ise wälja ostnud, oli nad ise ka wiulile tõmmanud ja siis hääldas Guttorm. Siis palus neiu teda, et ta

mängiks. Esiotja Guttorm jeda ei tahtnud, sest ei kõlbawat temal sellise ülla daami ees mängida.

„Siis mängin mina sinule midagi,“ wastas neiu. Ja nad läksid kaupmehe paremasse tuppa, kus klaver seisis, mille Halward mingijuguse wõla eest kirikuõpetajalt pandiks wõtnud.

Guttorm ei olnud weel iial enne klaverit näinud, aga kui neiu mängima hakkas, haaras temagi oma wiuli ja mängis kaasa. Oli, nagu oleksid nad üksteisega tantsinud.

Ruidas see sündis, jeda ta ei teadnud, aga kui ta koju läks, kirjandis tähed kehtõtaewas ja tal oli, nagu oleks ta kaugele ära lennanud nagu pääsuke, kes ejinest korda on palmide all puhunud. Lõft õhtust saadik tarwitas wiul kummalisel wiisil õige tihti uusi keeli: kodus, pimedas toas, katkeseid nad alati. Moniford juhtus ka, et ta kaugele Fosnäsist poolt karjafarwe heli kuulis; siis teadis ta et Halward Sämundsen oli reisile läinud, sest Guri ei mänginud mitte ainult klaverit!

Ühel õhtul olid neiu pisarad filmas, ta andis lühikest wastuseid ja ei tahtnud mängida. Wiuli keeled pani ta paberisse — mingi Guttorm koju!

„Alga miks?“

Neiu ei tahtnud wastata — mingi ainult!

Guttorm läks ufse juure ja neiu waatas temale järele, kuna ta keeli kontoraamatusse kirjutas. Alga äkki purstasid ta filmist pisarad.

Guttorm tuli pikkamisi tagasi, wõttis ta ümber kinni, kumardas ta juure ja küsis, millega ta temale on haiget teinud.

Nüüd hakkasid neiu pisarad woolama jõena ja kõik selgus!

Halward oli eelmisel päewal reisile läinud, aga õhtul enne reisileminekut oli ta tulnud neiu tuppa, oli ta ümber kinni wõtnud ja temale ütelnud, kui heameelega ta oma raamatupidajannaga abielluks; tema tahtwat nüüd Osloosse minna tema perekonnaga rääkima.

Wastust ootamata oli ta lahkunud; järgmisel hommikul oli ta temal siis lõuast kinni wõtnud ja teda kõigi inimeste ees suudelnud. Alga tema ei tahtnud! Ei, ei tahtnud teda! Alga mis pidi ta ometi tegema, waene ja üfsik nagu ta oli? Temal polnud aimustki inimhinge, kellelt ta oleks wõinud nõu ja abi loota.

Kui Guttorm tol õhtul koju läks, siis oli ta unistus saanud teise suuna: Ole ja tema briljantidega ilustatud wiulipoogen ei erutanud teda enam. Ta nägi waid weel kaht filma, mis temale hõrdalt paludes otse waadanud; ta tundis waid pigistust kaelst, mis ta südame peal puhunud, kase huule hingesehtu, mis tema suud wärisedes puudutanud. Au, kuulsus ja riffus kadusid ruttu, ja kui ta nüüd tule-

wifku maatas, siis mõtles ta waid wäifsele majale põlise metsa ääres seal kangel maal — ja selle maja lähel seisis Guri ning laulis.

Uga laulusse ja tema wäifsesse õnne segunesid leekiwad kättemaksu mõtted Halvard Sämundseni vastu, kes Gurit nagu linnukest wängis hoidis — nagu ostetud linnukest, kes oli tema oma ja selle peale tal oli õigus. Mis tal oli? — Nimita raha! Mis ta tahtis? Raamatupidajat tahtis ta, ja selleks oli temale juft Guri paras!

Ja siis juhtus, et Halvard neid Solej lauda tagant kohtamast tabas. Rahtlus oli temal juba ammu, aga et see kahtlus tõesti põhjendatud oli, seda ta ei teadnud.

Guri ei olnud julenud ial Fosnäsist lahkuda, kõige wähem weel õhtul, ja nüüd leidis Halvard tema, oma omanduse, Guttormi rinnalt! Kui ei oleks Od olnud seal lähedal, Halvard oleks nad mõlemad wistiski maha löönud, nii wihane oli ta. Nüüd aga leppis ta Guttormi hoiatussega ja ajas Guri wäqiwallaga koju. Kuidas aga pidi Guri käsi nüüd käima ja kuidas Odi käsi. Wäga wõimalik, et Halvard Sämundseni tema tugewast wennast weel tugewam oli.

Guttorm waatas jälle üle jõe, mille weed alaltelt woogasid ja mühtsesid. Jõgi oli inetu oma kollakas walges wahus, ja inetud pilbid tõusid ka, Guttormi hinge. Kas oli see olnud õige, mis umbruskonnas räägiti, tooford, kui ta alles oli wäikepoisi?

Nimita jõgi teadis sellest, aga ta ei osanud rääkida. Kus nüüd uhke, masfiwsest ehitatud Fosnäs seis, seal olla Halvard Sämundseni alles weel kaksteistkümmend aastat tagasi waele rändkaubamehena wiletsas onnis elanud. Siis tulnud üks ritas inglane hõbenõppe ostma ja lõhejala õngitsema, ja Halvard Sämundseni hakanud temale juhiks. Ühel õhtul sõudnud Halvard inglasi üle jõe, kiunitanud paadi kalju külge ja läinud siis metsa külalisele marju noppima. Oli õhtu, kui ta tagasi tuli, ja paat kui ka inglane olid kadunud. Halvard armas, wõõras teinud paadi lahti ja läinud jõe mööda alla; aga imelik oli selle asja juures, et Halvardil sest päewast saadik palju raha oli.

Kui ta aga Fosnäs kolm suurt maja ehitas ja esimesele majale suured peegelklaasid afnad lasi panna, wäiksid inimesed; ainult jõgi rääkis, aga tema kõnet ei mõisnud keegi.

Uga midagi märkasid inimesed ometi, eriti wanad, kes Halvardi juba lapsest saadik tundsid:

H. Arnstrong Roberts. Kamina ää es. Wõetud Zeissi Tessar'iga

mees hakkas jooma. Mitte teiste seltskonnas wõi pidulikel juhtumel — wastuõksa, siis oli ta alati kasiin ja ei norinud ial tüli. Et, tema jõi tõesti oma moodi. Jstus ükspäinis poe taga toas lufustatud ufse taga ja jõi mõnikord otse pööraselt, kuna ta enesega juttu pomistas.

See sündis alati hooti, nagu haigussehoog, tihti pikjade waheaegade järele, mil ta nappi suhu ei wõtnud, kuigi ta seda ise pudelitesse täitis. Et talle aga äkki joomahimu tuli, seda teati alati juba ette. See oli tuulewaukus eme tormi tulekut. Mees jäi sõnastraaks, ei leidnud majas enam rahu, waid pidi wäljuma. Siis wõis ta penikoormate kaupa rannaku, mägestikus wõi metsas, aga jõe lähedal ei kohatud teda sellistel aegadel ialgi. Ta käis salateil, ja kui talle keegi vastu juhtus, siis põikas ta kõrwale wõi pööras ümber.

Koju tulles oli ta jurnawäsinud ega wõtnud wäikeseltki suhu. Siis pani ta enese tahatuppa luku taha, pani atnaluugid kinni ja küttis — oli see tuwel wõi talwel — ahju. Wõest tõi ta enesele ise oma käega kaks pudelit wiima.

(Särgneb).

Cordelia.

Prantsuse kirjanik **Paul Bourget.**

Meie klubis räägiti ühel öhtul probleemist, mis Diderot oma teoses „Le paradoxe“ üles seadis: kas näitleja oma osa peab mängima südamega, kas ta oma kangelase läbielamusi peab kaasa elama või annab osa külma uurimine ja kätteõpitud poos temale selle, millega ta waatajaid kõige enam mõjutab. Igaüks teab, kuidas autor selle küsimuse on lahendanud. Ta kirjeldab meile, kuidas Lecain Ninia osa Voltaire „Semiramises“ mängis. Juuksed segamini, nägu wiltu kistud ja pilk täis õudu tormab ta wälja isa hauast, kusta praegu oma ema oli tapnud. Kogu publik oli kokkumisest hingetu. Seal näeb näitleja oma jalgade ees briljantidega ehitud kõrwarõngast, mille üks näitlejanna kaotanud. Ettewaatlikult lükkab ta ehte jalaninaga räteseinte wahele, et seda ära ei tallataks, sest ta polnud hetkekski kaotanud oma külma werd, waid oli oma osa nii osawasti etendanud, et publik kui meeletu plaksutas.

Mõned klubiliikmed tõendasid, et eht kunstnik oma kangelase saatuse pida-

wat kaasa tundma, teised arwasid, et näitleja peab oma osast kõrgemal seisma ja seda arwustawa silmaga waatlema. Waidlus hakkas wenima pikaks ja igawaks, kuni üks meie parimatest draamakirjutajatest sõna wõttis, et lahendada küsimust ühe oma läbielamuse jutustamisega. Lasen tal enesel jutustada:

1.

„Teie mäletate ometi weel ilusat ja talendikat näitlejannat Henriette Jaquest, kes noorena suri? Noh, siis mäletate ka seda suurt pooldamist, mis ta Cordeliana „Kuningas Learis“ leidis. Tema mängis nii kaasakiskuwa loomulikkusega, et isegi minule, kes ma tookord juba ammu wäljaspool esimest noorust seisin ja sugugi sentimentaalne ei olnud, pisarad silma tulid. Kui ma garderoobi tema juure läksin oma imestust awaldama, paljastas ta mulle oma saladuse, mispärast ta süda just sellele osale kaasa tundis ja miks ta seda nii loomutruult wõis etendada.

„Olen leitud laps,“ ütles ta. „Ei ole oma wanemaid iial tunnud. Seda enam on minu luulewõim tegemist teinud mu isaga. Kui ma Cordelia olen, siis kujutlen enesele, et olen oma isa leidnud, ja mu süda täitub õrnast lapsearmastusest; kui ma Cordelia walu ise kaasa ei tunneks, siis jätaaksin ma ka publiku külmaks ja oleksin wilets näitlejanna.“

„Noh, kui Te nii wäga wanemate armastust igatsesite, siis olete kõik teinud oma wanemate leidmiseks?“ küsisin ma.

„Kuidas oleksin ma wõinud leida neid õnnetu, kes minu wististi meeletlikul hetkel maha jätsid? Oh, mina olen neid alati kahetsenud, ja pole nende peale iial pahane olnud. Tublid kodanikud leidsid mu oma ukseläwelt rue Greuelles. Olin umbes kaks kuud wana ja wana lina, millesse ma olin mähitud, ei kannud mingisugust märki. Ainus tundemärk, mis mulle kaasa antud, oli poolik hõberaha, millele auk sisse uuristatud ja mis nõoriga mu kaelas rippus. Sellest amuletist pole ma iial lah-

Taliilu. Foto Bode.
Buschi „Leukar“ -kaksik anastigmaat 1:6,8.

kunud, alati lootes, et ta minu kord mu wanemate jälgedele wõiks juhtida.“

Amulett, millest ta kõneles, oli kahefrangiline hõberaha, mis keskelt poollekslõigatuna Henriette käewõru küljes rippus Neiu pruunides silmades särasid pisarad.

2.

Elu sarnaneb teatrile selles, et alati mõnesugune juhus olukorrale ootamatu ja üllatawa lahenduse toob.

Mõni nädal hiljem wiibisin ma Odeoni teatris etendusel. Koju minnes hakkas nii rängasti vihma sadama, et kohwikusse, millest parajasti möödusin, sisse astusin. Kelner, kes mind teenis, jäi minu laua juure minutiks seisma ja siis torkas mulle silma tema uurikett, mille küljes poolik hõberaha rippus.

Muidugi pidin kohe mõtlema Cordeliale; aga kuidas wõis see wõimalik olla? Isegi kõige julgem draamakirjanik ei sõandaks sellist wõimatut, wähetõenäolist saatust mängusse põimida. Ja ometi — elu lahendab tihti kõige keerulisemad sõlmed ootamatu juhuse läbil.

Ma silmitsesin kelnerit. Ta wõis arwata wiiskümmend aastat wana olla, oli tüübiline lahke kelneri-nägu, kuhu joomatõbi selged jäljed kaewanud.

„Teie kannate oma uuriketi küljes ripatsit,“ ütlesin ma, „mis mind wäga huwitab.“

Tema imestawale pilgule wastates jatkasin ma:

„Hiljuti nägin ühe noore daami käewõru küljes samasugust amuletti ja tema ütles mulle, see olla ainus mälestus, mis ta wanemad temale kaasa annud ja millest ta sellepärast iial ei lahkuwat.“

Mees pööras oma enne nii ilmetud silmad ärritatud põnewusega minule.

„Noor daam, ütlete — kui wana?“

„Umbes 24.“

„Ja milline oli see raha?“

„Kahefrangiline hõberaha. Näidake mulle oma raha,“ palusin ma.

Tema andis selle minu kätte. Ka see raha oli pool ühest kahefrangilisest hõberahast. Käsí, millega ta raha hoidis, wärises.

„Kui see tõsi on, mis praegu ütlete, mu härra, siis palun ma Teid wäga

H. Sild. Nääripäewal.

Wõetud Hugo Meyeri kaksik-plasmaadiga f:4.

mulle nimetada kohta ja aega kõnelemiseks,“ ütles kelner, kes praegu ära kutsuti, ja mina tellisin ta järgmisel päewal oma korterisse.

3.

Pointut, nii oli mehe nimi, algas siis oma jutustust kogeledes; tal oli raske oma kauahoitud saladust awaldada. Tema oli teener härrastemajas, kui ta sealsamas teeniwasse toatüdrukusse armus ja temaga intiimwahekorda astus, mille tagajärg tütarlaps oli. Kuna nad olid mõlemad waesed, siis ei teadnud nad, mis soowimatu lapsega teha, ja otsustasid ta wõõra ukse taha panna. Aga enne kui nad oma kuriteolise mõtte teostasid, asus kahetsus mehe rinda ja ta tahtis lapsele kaasa anda tundemärgi, mis tal wõimaldaks löst hiljem jälle leida. Alles siis, kui ta oli temale pooliku hõberaha nõõriga kaela sidunud, asetas ta tema rue Greuelles ühe ukse taha. Ta ei olnud lapsest iial enam midagi kuulnud. Lapse ema oli warsti peale seda surnud ja teda oli saatus siia ning sinna lükanud, kuni

ta siin wäikeses kohwikus enesele kelneri koha sai . . .

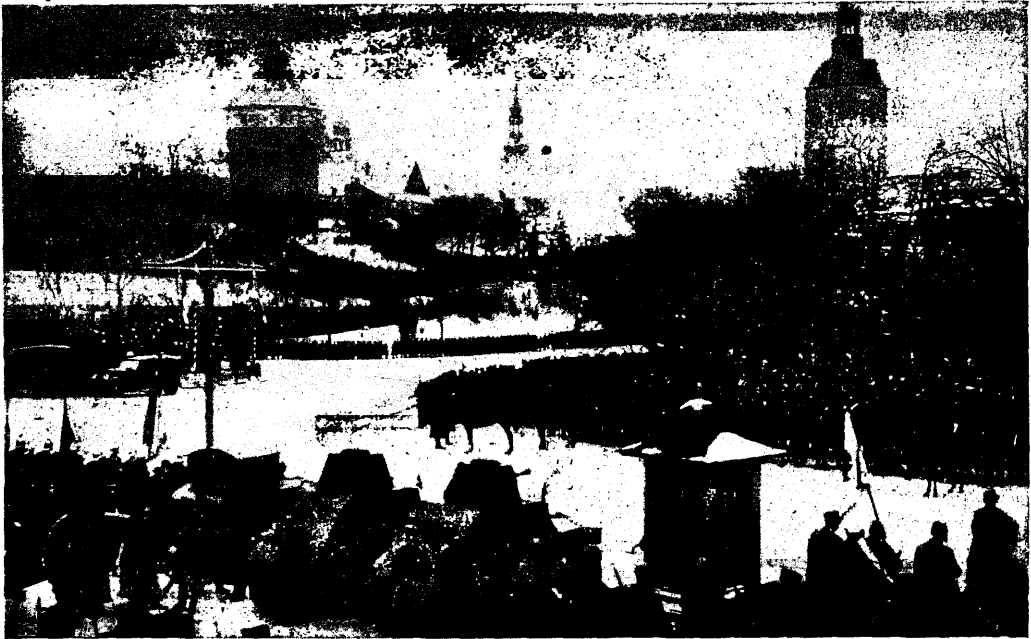
Waewalt kahtlesin ma weel, et see põhjaläinud mees ülla kunstniku isa oli; sellepärast ütlesin ma:

„Kas jätate oma raha kaheks päewaks minu kätte, härra Pointut, et ma teist poolt saaksin wõrrelda?“

Tema andis mulle oma ripatsi ja ma küllastasin weel samal öhtul Henriette Jaquest ta garderoobis Porte Saint-Martini teatris. Ma palusin teda, et ta oma amuleti minu kätte annaks wõrd-

„Kas ma soowin?“ hüüdis ta. „Kuidas wõite weel küsida, kuna ma ju aastate kaupa seda silmapilku olen oodanud? Kuidas suudan ma aga oma osa weel läbi mängida selles kärsitusepalawikus?“

Waheakt oli mööda ja ma pean tunnistama, et ma kõige suurema põnewusega ootasin Cordelia esinemist. Millise kaasakiskuwa wõimuga pidi ta oma uuestiärganud lapsearmastuses sellehiilgeosa lõpuni mängima! Diderot' kuulsuseks pean ma aga ütleva, et see

Eesti Wabariigi 10. aastapäewa pühitsemine 24. weebruaril 1928. aastal Tallinna Wabadusplatsil.

lemiseks ühe teise samasugusega. Tema kahwatas ja wärises, kui ma rahapooled kokku panin. Napoleon III. nägu, mis rahasse pressitud, andis nüüd terwiku; ei olnud enam vähematki kahtlust, et ma Henriette isa olin leidnud.

Mõne sõnaga walmistasin ma teda nüüd ette, et ta warsti oma isa wõib näha, ja kui ta mind küsimustega üle külwas, wastasin ma ainult:

„Ärge küsige enam midagi, mina ei teata Teile sõnagi; kõik peate Teie oma isa suust kuulma. Kui soowite, juhatan Teid weel täna öhtul tema juure!“

Cordelia iial nii nõrk, nii wähe kaasakiskuw ja liigutaw polnud olnud kui sel öhtul.

Pärast etenduse lõppu sõitsin ma Henriette-Cordelia seltsis ta isa juure. Kui ma kutsarile aadressi ütlesin, nägin, kuidas mu kaaslase kehast tuksatus läbi käis ja ta oma ingelilusa peakese laskis rinnale wajuda. Kas oli ta ehk lootnud, et ta isa elas mõnes üllas tänawas nagu see, kust ta oli leitud?

Kasukmantlisse mässitud, nõjatades tõllanurka, istus Henriette waikides minu kõrwal, kui me üle Seine-silla sõitsime ja hulgast tänawaist läbi wu-

rasime, enne kui wiletsasti waigustatud kohwiku ees peatusime.

„Oleme kohal; siin peate wälja astuma,“ ütlesin ma.

„Egas ometi selle wiletsa kohwiku ees?“ hüüdis ta jahmatades.

„Jah,“ wastasin ma. „Teie isa on siin kelner. Teie saate teda kohe näha; tema on ainus, kes weel ülewal on ja hiliseid wõõraid teenib.“

„Kõju!“

Mõni minut ootasin ma waikselt, kuni ta toibuks, siis küsisin ma:

„Kas nägite teda?“

„Jah,“ wastas ta purskawas walus. „Nägin teda, ei taha teda aga iial enam näha. Kuulge — mitte iialgi! Andke temale ta raha tagasi ja ütelge temale, et rahad kokku ei sobi ja kõik on olnud eksitus.“

Sõjalaewade uute lippude ülestõstmine Eesti Wabariigi 10. aastapäewal 24. weebruaril 1928. aastal sõjasadamas.

Päranisilmil waatas ta mulle näkku ja näis aru pidawat, kas sisse astuda. Lähemal hetkel läks ta ruttu sisse ja tõmbas ukse oma taga kinni. Kuna ta silmanähtawalt minu kaasaminekut ei soowinud, siis jäin ma tõllaukse juure seisma. Ja kui ma alles järele mõtlesin, kas ma temale ei peaks järgima, ilmus ta jälle, kargas tõlda ja hüüdis kutsarile:

Mõne hetke waikis ta mõtetesse süwenenult, siis ohkas ta:

„Ah, alati kujutlesin ma, et minu isa on üllas, ilus, sümpaatne mees!“

Ja kuningatütar Cordelia nuttis kibedaid pettumusepisaraid.

Järgmisel „Kuningas Leari“ etendusel oli Cordelia täis kaasakiskuwat soojust; ta mäng oli wõrratu.“

Dubarry abbé.

Saksa kirjanik **A. Hemberger.**

Kõige warasemast hommikutunnist saadik seisis Pariisi Grèveplatsi wana-de, kõrgekatuseliste majade warjus wana mees. Ta nägi, kuidas paksust, lämmastawast detsembriudust aeglaselt kerkisid suure tapamasina kontuurid, mida tookord weel nimetati Louise, hirmus tont, mis walitses hommikuwaikuses uinuwat platsi. Waewalt kuuldus aegajalt raske samm kassipaepärügitusel. Aegajalt löi mõne naabruses asuwa kiriku kell. Kõik oli täitsa waikne, tontlikult waikne. Wana mees ei näinud seda tundwat. Jäise udu terawad kristallid torkasid ta kollast, inetut, habemikku, kortsunud nägu ja kitsaid, walgeid käsi. Ta ei märganud seda. Ta jalad olid tugewates kingades, mille taldadest olid jäänud järele ainult jäänused. Ta sääri katsid jämedad sukad ja püksid täis mitmewärwilisi lappe ja kõhna keha kuuejätis, mis kord oli olnud pruun. Wana näo kohal, mida ainus, kitsastest, werewaestest huultest etteulataw hammas weel inetumaks tegi, ja kollakas-walgete juuste pikkade, segaste salkude peal istus nokagamüts, mille küljes pleekinud rahwuskokard meele tuletas olewikku. Mees ootas. . .

Pariis hakkas aeglaselt ärkama. Aknaluugid awati; uduga segunes haotulede hammustaw suits, wõtmed kõri-sesid roostetanud lukkudes, neiid ja naised jooksid klõbisewates puukingades üle konarlise prügitee, et tuua weidi piima ja mõned saiakesed — piimakaupmehed ja pagarid pidid poed jälle lahti hoidma, sestsaadik kui „Mitteostetaw“ korda pidas. Mees ootas. . .

Nüüd oli „la petite Louison“ talwehommiku kahwatus, rohekas walgustus selgesti näha. Oli näha raske kirwes laial blokil ja nõör, mis teda üles winnas; olid näha tumedad täpid blokil ja puupõrandal, oli näha korw, mis seisis bloki ees, must, täis werepriitsmeid. Olid näha rahwuswärwide kirjud hilbud, mis ehitist waid waewaselt katsid. Oli näha äkiline trepp, mida mööda nii paljud olid üles läinud, wõi mida mööda üles oli tassitud neid, kes oma elu lõppu teisiti olid kujutlenud. Mees ootas. . .

Wiimaks! Kell oli juba peaaegu üheksa. Kaugelt kostis kära, mis muutus tugewamaks ja tuli lähemale. Prügitud teelt kostis kabjaplagin, wankri naging, naiste häälte kisa ja kriiskamine, mis pidi olema laul. Marseljeesi katkendlised osad. Mees astus sammu ettepoole. Grèveplatsile tungis rahwahulk. Päewawargad, sulid, kaabakad, nagu neid eeslinnade keldriurgastest esile meelitab rewolutsioon; naised, kel polnud midagi naiselikku peale mõne kirju hilbu, mis nende inetust ainult pooleldi warjasid, sammusid, pöörase rütmi järele liikudes, suure tapamasina poole ja neile järgnes hobusekronust tõmmatud kaarik, mida ümbritsesid ratsa rahwuskaartlased. Sõidukil istus, käed seljale seotud, wana naine ja wahtis tarretult naeruwäärsele, hullule salgale. Inetu, wana naine. Pikad juuksesalgad ripnesid ümber ta rohekashalli, punsunud näo, kus keset raswakuhje istusid sügawad kortsud. Suu oli tal weretu ja wiltu, pikk kael kõhn ja täis kortse. Kleit oli tal tumedast sammetist, mis oli kord olnud imeuhke, oli määrinud, lõhkinge ja lasi pooleldi näha närtsinud rinda.

Mees astus majade warjus weel kaks sammu lähemale, nagu oleks ta tahtnud kurwale kaarikule wastu astuda. Ta nägu polnud enam hall, waid ta oli tumepunane. Nüüd nägi naine tapakirwest ja karjatas ebainimlikult. Ta katsus end püsti ajada, kuid langes kohe puuistmele tagasi. Rahwahulk oli ta karjatust kuulnud ja waikis silmapilguks.

„Halastust!“ oigas naine. Ja kõwemini: „Elagu wabariik! Ma ei taha surra! Armul armul!“

Talle wastati naeruga.

„Oleksid pidanud seda kolmekümne aasta eest hüüdma, kanaljel!“ karjus wana, koleda wälimusega naine ja katsus kaarikusse sülitada. Keegi rahwuskaartlane surus ta eemale.

Kaarik peatus tapamasina trepi ees. Järgnewad stseenid teostusid kohutawa kiirusega. Kaks timuka abilist, kes nähtawasti olid kükitanud heintel wana naise selja taga kaarikul, kargasid püsti,

haarasid tal kaenia alt kinni, tõstsid ta wankrilt, kargasid ise järele ja hakkasid teda trepist üles winnama. Wana naine katsus wastu panna, karjus, langes põwili, kisti üles, lamas laual ja järgmisel sekundil laskis Sanson üleswinna tud tapakirwe alla wuhiseda. Tume lõök katkestas õnnetu naise surmakisa. Plat sil walitses waikus, aga kui timukas pea juukseidpidi korwist üles tõstis ja seda hulgale näitas, algas hulumine, nagu oleks põrgu lahti. Marseljeesi katked wõitlesid hüüetega: „Elagu wabariik!“ „Elagu Robespierre!“ „Maha türannid!“ Wanade kerjaste ring algas tantsu tapalawa ümber. Mehed plaksutasid ja lasksid napsupudelitel ringi käia. Tapetu keha ja pea wisati timuka abiliste poolt kaarikule, rahwuskaartlased ratsutasid minema ja neile järgnes rahwahulk hirmsa käraga.

Wanamees polnud kaotanud ühtki üksikasja selles wastikus waatemängus; nüüd waatas ta äraminewale hulgale järele: kaartlastele, ebainimlikule salgale ja kaarikule, millel lamas laip. Kui kaarik juba ammu oli kadunud, seis mees ikka weel ja wahtis talle järele. Siis löi tugew käsi talle õlale:

„Mis on sinuga, kodanik?“

Tugew mees, musta, metsiku habemega, wabadusmüts kokardiga karwastel juustel, waatas talle terawate silmadega kollasesse näkku. Wanamees ei wastanud; ta ei jõudnud end nähtawasti koguda.

„Sa oled türannide sõber — lasen su kinni wõtta!“

Nüüd naeris wanamees. See kõlas õudseltselt ta hambutust suust.

„Siis tundsid wist naist, kel praegu. . .“ Must mees tegi wastawa liigutuse ümber kaela.

„Ehk tundsin teda!“

„Sa tead ometi, kes ta oli, kodanik?“

„Tean seda!“

„Wana kuninga armuke Dubarry.“

„Mispärast nii põlglikult?“

„Sa oled siiski türannide sõber!“

Jälle naeris wanamees.

„Kui seda arwad! Sa wõid mu üles anda!“

„Ma pole ülesandja.“ Must mees ütles seda süngelt ja waatas aralt enese taha. „Ei taha su saladust teada — põrgu pihta, mis läheb see mulle korda.“

Ta tahtis minna.

Seal haaras wanamees tast kinni:

„Jää, sõber! Wõi paremini: tule minuga, kui sul on pool tundi aega. On ehk hea, kui sulle selle loo jutustan. Minule on see wõib olla hea!“

See oli meeleheitja palwe.

„Kui arwad, kodanik! Aega mul on rohkem; rohkem kui raha taskus. Rohkem kui leiba kotis.“

„Siis tule!“

Nad sammusid koos läbi kitsa, poolpimedä körwaltänawa Seine'i poole. Wanamees tegi ainult waewaseid samme; paistis, nagu langeks ta iga silmapilk kokku.

„Pole wist kaua midagi söönud, wae ne mehekenel!“

„Söönud? Ma ei tea. Wõi siiski! Eile kinkis mulle keegi naine turukaubamajas mõned külmanud õunad. Kuid see on ükskõikne. Tahtsin sulle üht lugu jutustada — naisest, kel nad pea maha löid. Ta oli kord wäga ilus naine, wäga ilus. Aga sina ei tea seda — olid wist tookord alles laps, kodanik.“

„Oh — olen kuulnud!“

„Kuulnud? See pole midagi. Teda pidi nägema — siis alles wõid mõista.“

„Jutustal!“

„Kõnelemine on mulle weidi raske — sa ei tohi nii ruttu minna, sõber! Kui see naine weel oli noor ja ilus, elas ta Louvre'is ja Versailles — kuninga armukesena.“

„Jumal needku teda!“

„Aamen, kodanik! Ta oli maailma kõige wägewam naine ja maailm roomas ta ees. Ka kirik, kes ometi sellest ilmast pole. Sa ei tea seda: minister Choiseul oli kiriku waenlane ja krahwinna pidi kuningale peale käima, et ta ministri ära saadaks. „Armsa proua de Dubarry“ juures käisid tookord wäga paljud alamad ja kõrgemad kirikuisandid ja alamate seas oli ka üks üsna noor abbé — ta oli nii noor, et Roomast tuli luba paluda ta õnnistamiseks. Ta oli teine poeg aadeliperekonnas — teised pojad hakkasid tookord preestriteks. Et tal oli kuulus nimi, saadeti ta krahwinna juure ja ta läks heameelega. Ta läks ikka suurema rõõmuga. Sest krahwinna — ütlesin seda juba! — oli ilus, wäga ilus. Kui ta kellelegi oma tumedate silmadega otsa waatas, jäi selle süda seisma.“

Kirjanik Jakob Liiv,

silmapaistwaim Eesti wanemaist luuletajaist, pühitseb 28. weebruaril s. a. Rakweres oma 70-aastast sünnipäewa ja mälestab samal päewal oma 50-aastast tegewust Eesti kirjanduse alal. Peab ütleva, härra Liiv on oma pika tegewuseaja kestel enese oma andekuse ja töö läbi osanud tõsta Eesti wanemate kirjanikkude esirinda, eriti luulealal. Tema tööd on puhtad, meeldiwad. Waewalt leidub Eestis maja, kus ei leiduks wõi ei oleks loetud mõnda tema tööddest ning imetletud mõnda tema wormipuhast, tabawat luuletust. Teda tunnawad ta tööddest mitte üksi wanema põlwe inimesed, waid ka noored, ja kõik need inimesed peawad temast lugu, austawad teda kui waikset töömeest ja kõrgete aadete kandjat.

Ruumi kitsus ei luba meid temast ja ta tööddest pikemalt kirjutada, seda teewad sel päewal ajalehed, aga meie ühineme kõigi tema austajatega ja soowime wanale auwäärt kirjanikule tema aupäewal südamest õnne. Jatkugu temal weel kauaks terweist, jõudu ja tahtmist elutöö jätkamiseks endises aatelises suunas!

„Sa tundsid teda hästi, kodanik, nagu näib!“

Wanamees ei pannud seda ütelist tähelegi.

„Abbé — teda nimetati „Dubarry abbéks“ — langes ihu ja hingega ilusa nõia wangistusse ja see teadis, et ta on wangistatud. Ta mängis noore abbé armastusega, ilma talle rohkem lubamata kui lühikest suudlust ta walgele

käele. Abbé unustas kiriku, unustas Jumala, unustas iseene. Ühel päewal langes ta krahwinna jalge ette ja wanustas teda ta peale halastada.

„Te unustate oma preestriiided, krahw!“

— „Kisun nad mahal“ --

— „Te unustate ome kiriku!“

— „Mis läheb kirik mulle korda!“

— „Te unustate Jumala, krahw!“

— „Mis läheb mulle Jumal korda, kui Teid armastan,“ krahwinna!“

„Ta waatas abbéle, kes ta ees põlwtas, imeliselt, uduse pilguga.

— „Te unustate kuninga,“ krahw!“

— „Tapan kuninga, kui Teie käsitate, madame!“

Abbé arwas nägewat, et krahwinna rind tormiliselt kerkis; ta läks talle põlwedel järele ja peitis näo krahwinna kleidi woltidesse. See astus ägedalt tagasi.

„Tõuske, abbé! Kui keegi tuleks — Teie palwetamist wõidak walesti mõistal!“

„Krahwinna — tahan Teie jalge ees surral!“

„Te peate muud mu heaks tegema. Kuulge! Te loete Saint Sulpice'i kirikus

Jakob Liiv 47 aastat wana.

messi, tean seda. Te tunnete muidugi Maria kuju pahemas kapellis. Te teate, et see kuju kannab pärlikeed, kuid Te wõib olla ei tea, et see kee on eht. Suured pärlid roosaka kumaga. Te toote mulle need pärlid, härra krahw!“

„Ja siis?“

„Wõib olla!“

Abbé laskis enese, mis oli kerge, Saint Sulpice'i kirikusse lukustada ja weetis öö kapellis madonna pildi ees. See oli öö — kuid seda sa ei mõista, sõber! Abbé oli tookord weel usklik. Ta

wõttis keti kuju külmalt kaelalt põlewat sõrmedega. Teisel hommikul lasti ta krahwinna magamistuppa. Tema üksi. Tuli silmapilk, kus krahwinna oma neitsid ära saatis.

„On Teil pärlid, krahw?“

Ta ulatas nad krahwinnale — ta oleks sel silmapilgul oma ema tapnud, kui krahwinna oleks nõudnud.

„Ärwasin neid suuremaks!“ Ta pani keti ümber walge kaela ja waatas peegli. „Nad sobiwad mu walge nahaga, eks, krahw? Kui jahedad nad on! Tänan Teid!“

Lahkudes.

Jakob Liiv.

Kui palju kannab vaikselt lastel
On seisnud hinge-kalmistul,
Kui maastud rõõmu, valu kestel,
Mis oli kallid meil ja muil.

Seal kalmistul ju varsti peame
Me matma oma õunelast
Mis sindames müüdi sala teame,
Mis kallim kõige kallimast.

See suurim õun ei kosta kanna,
Kõik jähtub, mis on almad kuum,
Ja kumardused kord leidvad kanna
Ja kustub aru — me elutuum.

Üks värske kalm on varsti leida
Me vaikselt hinge-kalmistul.
See annab igavesti peita,
Mis oli püha sul ja muul.

5. 2. 29.

„Krahwinna!“

„Noh?“

„Saatsin korda kuriteo, krahwinna, millest mind ükski preester ei wabasta. Arwasin, et wäärin Teilt tänu!“

„Te olete unistaja, abbé!“

„Andsin end põrgu kätte, krahwinna, ja Te ütlete: tänan Teid!“

Krahwinna naeris. See oli naer, mis abbé südame kokku surus.

„Armas sõber, Te olete häbematu. Kuid ma näen, et pean Teile tasuma. Olge hea ja wiige teenistuses olewale ohwitserile see pilet ja oodake wastust!“

Ta ulatas abbéle pitseeritud kirjakese. Abbé läks ohwitseri juure. Ohwitser murdis pitsati ja kolm minutit hiljem oli abbé kinnises sõidukis teel Bastille'i poole.“

Wanamees waikis ja seisatas hingeldades.

„Sa oled abbé, eks, kodanik?“ küsis must mees.

„Ma olin see!“

„Ja kui kaua wiibisid sa Bastille'is?“

„Ei tea. Kümme aastat, kakskümmend aastat, kolmkümmend aastat. Kuni Pariisi rahwas wanglad awas ja minugi jälle päewawalgele tõi. Ja kui ma wõiksin weel Jumalat uskuda, siis tänaksin teda põlwedel, et wõisin tänast päewa üle elada. Kas tead, mis tähendab: olla elawalt maetud? See on wõib olla wäljakannatataw inimesele, kel on puhas südametunnistus, sest ta teab: kord awab surm ta wangla. Kuid olla kuriteoga ükski näljas, külmas ja piinas, olla ükski kustutamatu wihaga ja teades,

et igawene meeleheide . . . kuid seda sa ei mõista, armas sõber! Aastakümnete wiisi oli mul sama unenägu: nägin enese ees walget kaela ja sellel ketti roosakate pärlitega. Sirutasin oma kõhnu käsi selle kaela poole, kuid ma ei saanud teda kätte, sest mu käed olid ahelates.“

„Nüüd oled sa waba ja see neetud kael on maha löödud!“

„Olen waba. Ja kael on maha löödud. Ja nüüd pole enam mõtet hingata, elada. Pole mõtet elada, sest ta on surnud. Wihal pole enam sihti.“

Nad olid Seine'i äärde jõudnud; wesi woolas tumedalt ja sogaselt kesk üksikuid kaldaid.

„Lahku nüüd, sõber! Tänan sind, et kuulasid mind!“

„Tahan midagi su heaks teha, kodanik! Rahwas peab sinu eest hoolt kandma!“

„Mine, ütlen ma. Ma ei taha rahwalt midagi. Mine! Tahan olla ükski nagu Bastille's. Kui õnnelik olin seal! Kui sa ei lähe, hüüan: „elagu kuningas“ ja sinu wõetakse ühes minuga kinni!“

Must mees heitis ara pilgu wanamehele, kelle silmad tarretult wahtisid nagu pimedal. Siis läks ta wiivitades linna tagasi.

Wanamees astus waewaga weel mõned sammud, siis istus ta poolmädanenud palgile ja toetas kõwera selja wastu puutuwe. Möödus lühike päew. Öhtul hakkas lund sadama. Järgmisel päewal oli lumi kaltsudes laiba täielikult kinni matnud.

Midagi pole nii armas.

P. Grünfeldt.

*Midagi pole nii armas kui elu,
midagi pole nii warmas kui walu.
Wanagi walu ei murra sind maha,
ahwardab surmgi, sa surra ei taha.*

*Olgugi elu sul nuruw ja mäda,
olguigi raske ja suruw su häda —
paremust südameri weel loodab,
eluiha kui meri sind joodab.*

*Eluaeg walu sind wäänab ja wakwab,
eluaeg surmgi sind käänab ja salwab,
ometi elutahe ei sure, —
elulust wõidab kõik pahe ja mure.*

*Kuni weel südames alal sul ootus,
seisab seal kindlasti jalal ka lootus;
kuni weel süda sul elab ja tuikab,
seni sul laulgi weel kõlab ja huikab.*

*Kuni weel armsama silmast sa joobud,
kuidas siis elust ja ilmast sa loobud!
Midagi pole nii warmas kui walu,
midagi pole nii armas kui elu!*

Aruldased pulmad.

Hollandi kirjanik **Jan van Mayen.**

Ühe päewa tee Shikanpurist, Nari jõe äärt mööda, mitte kaugel Belutshistani rajast, nägin ma üht õige omapärasust pidustust, mis minule sügawa mulje awaldas. Tahan seda sündmust siin jutustada, pean aga enne seda lugejale tutvustama isikuid, kes selle loo tegelased olid.

Loo ja Tamira olid õed, nagu neid harwa leidub. Vajesjate kasti liikmeks kuuluw isa oli jõukas maaomanik ja tema katuse all sirgusid ta tütreid õitswateks neidudeks. Ornast isa-armastusest ja hellast ema hoolest ümbritsetud, kaswasid mõlemad neid inimesteks, kes kõigest kurjast eemale hoidusid ja, südames ainult headust kandes, muud ei tunnud, kui austust wanemate ja armastust üksteise wastu. Siis ilmus ühel päewal äkki Nana Topi nende ellu. Aruldane ilus noormees, sihwakas kaswult, ühe naabri poeg, kelle isal mõni penikoorem kaugemal oma asundus oli. Ei kestnud kaua, ja Nana palus Tamira kätt.

Küll kuulus ka Topi perekond vajesjate kasti, kuid nende abiellumisel oli teine takistus.

Loo oli wanem ja kuni tema polnud abiellunud, ei wõinud Tamira mõtelda abiellumisele. Sellist üleastumist põlisest wanast kombest ei tohtinud bramani perekonnas juhtuda. Sellepärast ohwerdas enese Loo, armastatud õele sellega teed awades õnnele. Loo oleks küll wõinud abielluda mõne aprikoosi- wõi ploompuga, siis sellest jälle lahkuda, kui tuli kord mees, kes teda tahtis kosida. Aga tema walis enesele peigmeheks piiniapuu, millest nagu wahtrast ja paplistki lahutust enam ei ole, sest et need puud sama pühad on kui puu bo. Miks ta seda tegi? Seda näeme alles selle tõsise sündmuse lõpul.

Pidu pulmapäewa eelõhtul polnud mitte selline, milline ta india pulmade puhul muidu on. Naised istusid waikselt ringis, lahus nendest mehed, ja

kõigil oli üksteisele silmanähtawalt wähe ütelda. Waewalt puudutati toitusid. Kui muusikandid tasasti helisewaid wiise mängisid, säras nii mõnigi pisar. Ainult Loo istus rõõmsa näoga, wähe- matki kurbusehelki polnud ta näol. Walge loor jättis ta kullanasirawad juuksed wabaks ja ta põhjutumad sinisilmad näo õrnas owaalis waatasid selgesti. Ainult ta kõrge otsaesine näitas tahtmise terawat tõsidust.

Hommikul mindi wälja piiniametsa. Saledad puuhiiglased liigutasid tasakesi oma latwu, lehed kahistasid oma pühalikku laulu. Nagu oleksid nad teadnud, et kõige suurem ja wägewam neist täna oma pulmapäewa peab, teretasid nad oma okstega inimesi, kes pikkamisi nende ridade wahelt läbi läksid.

Peigmees seisis, tüwi walgesse atlasse mässitud, ümber lai lillewaip samblas, mis ta juuri kattis. Mis nüüd järgnes, on raske jutustada. Pühalik oli laulatuseakt, mida toimetas üks wanaprastha, ümber musta antiloobi nahk. Kõik inimesed nutsid ilusa Loo pärast, kes elule sellise ohwri tõi. Kui mõni noor neiu kloostriisse läheb — siis on see sama.

Warsti selle järele pidas Tamira Topiga pulmad, ja aasta hiljem walitses nende juures suur rõõm, sest ilmalgust oli näinud wäike Nana. Seda aega oli Loo oodanud. Tema õde päris isa waranduse ja kandis ema eest hoolt. Ja Loo? Öösel, mil isa oli oma kodust ja omastest lahkunud, et, mis ütleb Monu? „Näed sa enesel kortse ja halle juukseid, näed sa oma laste lapsi, siis lahku kodust ja perekonnast ning mine metsa. Wõta omale ümber wise- wõi antiloobinahk, ela juurtest ning puuwiljast ja wedad olgu sinu waimutoit.“ Siis oli ka Loo lahkunud, oli isale järgnenud üksindusse, et tema lähedal olla ja teda teenida. Nii oli saanud tema isast wanaprastha ja Loost — pühik naiste hulgas.

Türgi kirjandus.

Türgi kirjanik **Suad Derwisch Hanum.**

Suad Derwisch Hanum, Türgi naiskirjanik.

Moodsa türgi kirjanduse kiskusid alles viiekümne aasta eest kirjanikud Abdul Hak Hamid ja Sia Kök Alp persia-araabia wõlumaailmast välja. Sest ajast saadik sai euroopa, eestkätt aga prantsuse kirjandus meile teejuhiks; eriti suurt mõju avaldas meile Anatole France. Ometi ei ole türgi kirjandus prantsuse kirjandusest olenewaks muutunud.

Ühtlast kirjanduslist suuna praeguseaja Türgimaal ei ole. Me seisame kirjandusliku anar-

kia seisukorras. Meil leidub imaginiste, futuriste, sümboliste, ekspressioniste, dadoiste, isegi weel naturaliste. Iga euroopalik kirjanduslik suund leiab meil türgi kirjanikkude keskel kaks või kolm pooldajat, kes üksteisega kibedast waenus elawad. Mina isiklikult olen ekspressionist müstilise kõrwalmaiguga, nagu seda arwustajad ütlevad. Otsustaw kõiges selles suunades wirtwarris on, nagu igalpool, talent. Kõige tähtsamaks sümbolistide suuna esitajaks on Ahmed Hashim. Tema luuletused on türgi kirjanduses kahtlemata kõige paremad. Euroopas tuntud nowellist ja müstikus on Jakob Quedri, kes seisab Ibseni ja Maupassant'i mõju all. Tema nowellikogud „Rahmet“ ja „Bir serendschi“ on osalt Saksa keele tõlgitud. Teistest luuletajatest tahaksin nimetada Memed Emin'i ja Ahmed Hikmet'i.

Kummalisel wiisil on just türgi kirjandus üks neist wähestest, kus naise produktiivsus mehega wõrdne on. Näib, nagu oleksid just haaremitesajandid türgi naise loowad jõud küpsusele wiinud. Praeguse aja kirjandus seisab suuremalt osalt naiste käes, kõige pealt Halide Edib'i, „Jeni Turani“ ja „Daga tschykan kurd'i“ kirjutaja käes. Tema on väga geniaalne kirjanik ja ühtlasi ka rahwusliku wõitlejana tuntud. Wabadussõja ajal wõitles ta lihtsa sõdurina wäerinnal ja oli hiljem türgis ainsaks naissoost ohwitseriks. Tema kuulub türgi kirjanikkude wanema põlwe hulka. Aga ka uuemas kirjanduses on türgi naistel tähtis koht.

Toimetuse poolt tähendame, et Suad Derwisch laialt, ka wäljaspool Türgimaa piiri, on tuttawaks saanud oma romaanidega „Kara Kitab“ ja „Ne bir ses ne bir nefes.“ Praegu wiib ta Saksamaal õpetetekonnal.

Ootel.

Agnes Tiitus.

*Ei kuski ole näha meresina,
näen walendawat lund kui surnulina.
Ei ainust laewa pole mereteel,
ma siiski ootan, ootan teda weel.*

*Ja nõnda ootel mitu päewa, ööd,
meel rahutu, ei taha teha tööd,
ja tormihädali kuuldes külmajuga
mu hinge torkab nagu teraw nuga.*

*Ju öösel ootan, hommik, sinu algust,
kui juba näen su wärisewat walgust —
ta uusi lootuseid mu rinda loob,
uus päew ehk temalt mulleteateid toob.*

*Ja wäsind pilk see otsib meresina,
näen ainult jääd ja walget lumelina,
ei ühtki laewa pole mereteel —
ma siiski ootan, ootan teda weel !*

Profuröri tütar.

Sallja kirjaniku Kurt Martin'i romaan.

5

"Sünnene walu?"

"Jah, kuid täna jätkub sellest. Teine lord jutustan sulle koif."

Ta osutas wastasrippuwale päewapildile.

"See seal on minu mehe poeg ta esimesest abielust. Aga ma armastan seda poisji nagu oma poega. Aleksander on wulle alati olnud hea poeg!"

"Ou su mees juba aamu surnud?"

"Ta suri, si i Hedwig kats aastat wana oli."

"Ja siis pidid oma lapji ätji kaswatama ja nende äest hoolitsema?"

"Mees jättis mulle pisut raha järele ja ma töötasin usinasti. Lapsed on koif tublidets inimesteks saanud."

"Kus wiibivad sinu pojad?"

"Walter elab Helweethias Neuenburgis. Tema on ühes kellowabrikus ärijuht. Ja Aleksander on profuristiks Röderi tehastes; see on juur masinawabrik Dießenbachis Kölni lähedal."

Nüüd märkas Lothar pahemal pool seinal weel üht pilti. Sinna poole oli tal seni selg olnud. Ta lohmetas.

"Kas Hedwigil on weel üks öde?"

"Jah, on."

Lothar astus just pildi ette.

"Aga see on ju Helene — minu öde. Kas siis Hedwig minu öde tunneb? Kas Helene kirjits temale selle pildi? Tõsi küll, seda ütles- wõtet pole ma warem weel näinud, aga minu öde on ta ometi."

"Ei, Lothar, see on Hedwigi ödel"

"Hedwigi ödel? Ja nii sarnane Helenele. Tõesti Hedwigi öde?"

"Jah. Helene elab juba kats aastat Neuenburgis Walteri juures!"

"Helene?"

"Jah Hedwigi õe nimi on Helene!"

"Kummalkine! See sarnadus! Ja sihised uimel! Helene, Helene Dshoven. Helene Brandes. Glus on nad wistiisti ärawahetamisets sarnased!"

10.

Heinrich Dshoven osutas toolile.

"Jah, Hermann! Mul on sulle hawatamaid asju teada!"

Hermann van Lungen istus, põnew uetus fikuris.

"On midagi leitud?"

"Midagi küll. Aga ei midagi, mis puudub

Helenet. Seal on meie juurdlemine asjatu. Walitseb nagu wõlu. Kui sina Langeega ometi oleksid wõinud ta jälgi edasi jälgida."

"Nad olid paraku ätji nagu ära loigatud. Me tegime ju koif, mis oskajime."

"Meil on tegemist kawala kelmiga. Nii siis kuule. Oli ometi hea, et Lange, kuni Teie pidite autot ootama, hotelliaias otsis paberitükke, mis härra parun de Merville aknast wälja wiskas. Kuigi ta leidis ainult kolm paberitükki, nad andsid meile ometi paruni kirja- proowi ja sõrmejälje."

"Sõrmejälje?"

"Jah. Seda sa siamaani weel ei teadnud.

Sellepärast oligi Lange nii wihane, kui parun kmitungi häwitas. Tema oli seda formulari kawa enne prepareerinud. Sa tead ju, et ta seda parunit algusest saadit põrnugi ei usaldanud!"

"Aga paljuqi oli ju öge."

"Hea küll. Nüüd, kaks nädalat pärast teie tagasiöödmist, wõiu sulle täpselt ütelda, kes see parun de Merville on. Merville ta ei ole. Ka mitte parun de Vilois, kellenä ta enese Gemias "Marino" hotellis oli esitanud. Tema on endine luffsepp Karl Müller Hamburgist, kes juba seitse aastat sunnitsõel on olnud ja aasta tagasi Hamburgi eeluurimisewanglast ära kargas; teda otsitakse raske pangarööwimise pärast krell- kirjaga taga. Olete seal peene poisiiga koos olnud."

Hermann waltis profuröriile külatatult otja.

"Uskamatu!"

"Aga tõsi. Muide olcme nüüd ka kindlaks teinud, et Monte Karlos umbes neli nädalat tagasi keegi härra Gaston Vilois pargist minestunult leiti ja ta politseile teatas, keegi parun de Merville olla ta maha löönud ja talt ta rahakoti rööwinud."

"Miks?"

"Nüüd on keegi asi selge. Roimar reijis siis Monte Karlost julgesti Gemiasse ja asus seal Vilois' nime all hotelli elama. Tema läts wõibimata rööwimise peale wälja ja tungis õigel nappa nr. 37. Kas ta seal midagi sai, seda on raske selgitada. Kõhju ainult, et nr. 37 elanikud asjast politseile ei teatavad."

"Merville on tingimata tupps nr. 37 tun- pinud. Hõnnitkul leiti ta tühi; ühegi lohvari ja pesu oli ta maha jäänud; ta oli põgenenud. Sal- konist rippus nõbr alla tänawale."

"Midugi! Wististi sai toas olem mees

jaole. Siis põgenes ta. Selle juures tuli Merville ja Karl Müllerri wahel kokkupõrge, kus juures Karl Müller noapiste kätte sai. Kummaline on, et abielupaar Müller kõigeft selleft hotelliteenijaille midagi ei lausunud.

„Nad ei tahtnud wististi tähelepantu äratada. Minus, mida hotellis märgati, oli, et proua Müller öösel kell 1 ägedasti teenijaid helistas ja neid wiibimata palus arsti kutsuba, sest et ta mees olla haigeks jäänud.“

„Jah. Ja see tõsiasi lafeb oletada — ei teeb kindlaks, et proua Helene Mülleril midagi ühendust ei-ole minu tütreaga, Helene Osthove-niga.“

Hermann noogutas tõsifelt pead.

„Tahaksin seda uskuda. Siis oleks ju ainult nii mõistetaw . . .!“

„Ei. Mõistetaw see nii ei ole. Tean, mis tahad ütelda: Noore proua hirm abitaasa eest, mida arst Domioni sulle Gemuas kirjeldas, tema abivalmsus, tema mure ja tema silmanähtawalt armastusest tunnustust andwad sõnad lafewad oletada, et nad üksteist tõesti armastafid ja kokku kuulufid. Ja see võimalus teeb wõimaluks, et see proua Helene oli. Helene elas siis väga tagasihoidlikult. Ja kui ta salamahti armastatud mehoga oleks põgenenud, siis oleks ta põgenemine olnud wabatahtlik. Kes seda wõimalikult arwab, on hull. On kaabakas, kes minu tütarit sügawasti haawab. Tingimata wiidi Helene wägimallaga ära. Tingimata wägimallaga! Kuhu, seda ei tea. Paraku! See on mõistatus ja jääb selleks.“

„Ma tahaksin selles kahelda.“

„Awalikult ütelda, Hermann, ma olin sinu ja Lange peale juba tihti enam kui wihane, et Te abielupaar Müllerit edasi ei jälginud. Aga sel poleks olnud mõtet. Tähtis oli ju ometi ainult Helene.“

„Ja kui ometi . . .“

„Hermann, kas arwad ja wõimalikult, et Helene oma ärawiijale kaela langes ja . . .! Ah, lollus, lollus!“

„Aga kui mõtleme Merville sõnadele. Ta tõendas, et kuulnud, kuidas nad öösel tülitfemud, kuidas mees naist püüdnud mõjutada.“

„Peab see tõsi olema? Kas ei wõinud see kaabakas waletada. Kas ei wõinud ta taskurätikut kuskil leida? Jumal teab, kust linnast. Kas ei luuletanud ta loo, et meilt raha saada?“

„Ja tema jutuajaminine selle härra Mülleriga, kes ometi tema sõnade järele väga rahutuks sai, kui jutt Helene kadumisele pöördus?“

„Kas peab see tõsi olema? Kas wõib see õige olla, kui mõtled, kuidas doktor Domioni teile Gemuas selle proua olekut kirjeldas, kui mures ta abitaasa terwise pärast oli, kuidas

ta arstilt ikka jälle ja ikka jälle küfis, kas mehe haaw tõesti mitte ei ole karmetaw?“

„Aga kas ei ole ta doktori liialdus wõimalik? Wõib olla leidis ta lihtsalt inimlikust kaastundest noore proua ojawõtu olevat juure. Wõib olla . . .“

„Nii! Aga kuidas seletad ja seda: Ütleme, see Müller oli Helene kuni Gemuasfe wedanud, mingisuguste ähwardustega, mis Helenele wõimatiks näisid tegewat pääseda, mis jäi ta siis weel oma ärawiija juure, kui sel haawa tagajärjel wõimatu oli teda lahkumast taistada? Ja arst seletas teile ise, et Müller wähemalt kaks nädalat kätt tarwitada ei saanud? Kas pidi ta siis lihtsalt puhtast inimesearmastusest äkki wabatahtlikult tema rawitsejannaks jääma, et pärast mehe termeksaamist uuesti tema mõjule alistuda? Hermann, mõtle ometi järele!“

„Oleks ometi parem olnud, kui me abielupaar Müllerri kohta oleksime rohkem teateid saanud.“

„Muidugi. Aga see teil ei õnnestunud.“

„Tegime, mis wõimalik, onu. Abielupaar Müller sõitis päew pärast sündmusriikast ööd autoga Mailandi ehk Milanosse. Seal wõttis ta järgmisel päewal teise auto ja sõitis Veronasse. Veronas lahkus ta wassalis autost, ja siis polnud ta jälgi enam leida. Keegi pole teda tähele pannud. Aga üks eesmärk on sel reifil ometi. Muredwargusest ja tapmisekatsest palus abielupaar ka doktorit waitida. Mis pärast sündis see?“

„Seda saad ja waewalt kunagi teada. Mina kaldun enam oletusele, et me kaartidele, mis esimese kahe nädala sees saime, ometi jälle peame suurema tähtsuse andma. Wiimne kaart, mis Madriidist tuli, oli seal samal päewal postile pandud, kui Gemuas abielupaar Müllerri tupp tungiti. Otsija armasin, et neid kaarte saada-wad ärawiija abilised. Lange usub seda weel praegu. Põhjus: eriti wiimane kaart õigustab seda oletust, sest kui Helene ilal Gemuas wiibis, siis ei wõinud ta kaarti Madriidist teele saata. Aga mis oleks, kui ütlesime: Kui Helene Madriidist tolle saatis, siis ei wõinud ta samal ajal Gemuas wiibida!“

Hermann kargas jalule.

„Mine wõi hulluks! Me käime ringi!“

Koputati. Prokuröri pahase „jah“ peale awanes üks arglikult ja Johanna Wirner astus wiimitades üle läwe tupp.

Osthoven silmitses teda otsaesist fibrutades.

„Teie siin, preili Wirner? Kas tahate mind mu töötoaski majapidamise küsimustega tülitada? Seda wõib Teist arwata?“

Wirner fokeles: „Andke andeks, härra prokurör! Kirjakandja tõi ilhe kirja. Palun wabandage. Siis lugesin aadressi.“

Osthoven pilkas: „No mudishimulit olete ka. Rõigest abituselt hoolimata, mida elus ilmujate. Ja siis edasi?“

„Ruttasin kohe Teie juure, mõteldes . . .“

„Mida siis?“

„Kirjal seisab ärasaatja nimi: Helene Osthoven!“

Osthoven seisib ta ees.

„Kus kiri on?“

„Siin.“

Prokurör kiskus kirja ta käest. Pettumus seisib ta näol.

„See pole Helene käefiri. See on ju nagu lapse käefiri. Ja postitempel on Rotterdam.“

Ta pööras kirja ümber.

„Ärasaatjaks on tõesti Helene Osthoven, praegu Rotterdamis, hotell Ritz.“

Ta kiskus kirja lahti ja luges.

Hermann silmitses teda põnemalt. Ta nägi, et kiri ainult esimesele küljele oli kirjutatud.

Osthoven tõstis käe.

„Minge, preili Werner! See! Pange mulle viibimata kohver valmis. Minult pisut pesu. Rõige wajakikum. Kutake! Ruttu!“

Ja kui preili lahkus, siis seletas ta:

„Reisin kohe Rotterdami. Rachel lähemal päeval pole mul midagi ees. Hollandi rong läheb kell üks.“

Hermann küsis, rõõm, mure, imestus hääles:

„On see siis tõesti Helene, kes kirjutas?“

Osthoven ulatas talle kirja, astudes ise telefonijuuress ja kõneles mitmesse jaostonda.

Wahpeal luges Hermann:

„Rotterdam, hotell Ritz. Armas isa! Jõudsin praegu Rotterdami ja igatseen koju. Tahaksin siin siin aga oma tuleku vastu valmistada. Rõige enam kardan ma inimeste uudishimu seal. Kas mõitfid mulle seal vastu tulla? Olen waba ja mu käsi käib sedawõrd hästi. Minult paremat kätt olen haaranud. Sellepärast mu abitu käefiri. Anna andeks, et ma enam ei kirjuta, aga kirjutamine teeb mulle raskust.“

Siin Helene.“

Osthoven uuris: „Mis sa ütled?“

„Mina? Mina usun, see on meie kergenduseks, et Helene jälle on leitud. Wiimaks ometi teame, et . . . Ta kirjutab ju ise, et ta käib hästi käib, ainult haam käes . . .“

Osthoven noogutas: „Jah, see haam käes! Imelil! Kiri ise on wõimalt Helene käefirjana tuntaw. Muidugi võib haam teda takistada.“

Ta fibrutas kulmud.

„On aga ka wõimalik, et ta meile uue kometi mängib ja ise Rotterdamis ei viibi.“

„Aga onu!“

„On see nii wõimatu? Mina arvestan kõige. Seeford jälgin ise teda.“

„Kas tohin ma siin saata?“

„Ei! Mul on muidugi hea meel, et sa Helene saatusest nii soojalt osa wõtad, enam kui ta lihane wend. Aga sel reijil ma kaastlast ei taha. Isegi Lange wõi mõni teine ametnik ei tohi mind saata. Veian ma oma lapsi tõesti, siis on iga teise inimese juuresolek meie jällenagemisel ülearune. Ei leia ma teda aga mitte, waid meid tahetakse waid naxrida, siis on parem kui üksi olen; siis ei saa need kaabafad umbusklikuks. Aga ma telegrafeerin sulle wiibimata, kas ma Helene olen leidnud.“

„Ja tema haam? . . . Onu, kas tohin Helenet tagasitulekul siin arstida?“

„Muidugi. Minule näib kogu see kiri olewat kummaline. Ei junda veel uskuda, et Helene kirjutas. Muidugi . . .“

Ta wõttis jälle kirja.

„Sarnadust Helene kirjaga tähtedel tingimata on. Roh, homme hommikul näen ma Helenet jälle!“

Urewalt käis ta edasi ja tagasi.

„Peau küll selle mõttega alles harjuma.“

„Käi peatas ta Hermannit ees.“

„Aga mis saab nüüd? Sellele pole ma veel mõelnud. Sellele pole meist veel keegi mõelnud. Kui ma nüüd Helene leian ja ta kaasa toon, mis sünnib siis siin?“

„Kuidas sa seda arwad, onu?“

„Mis ütled selle kohta maailm?“

Hermann mõtles: Miks ei küsi ja esimesena, mis Helene peats tundma? Miks ei küsi ja, kuidas meie, ta sugulased, teda vastu wõtame? Kas see pole tähtsam?

Osthoven aga jatkas: „See oli tingimata wale tegu, et lugu tehes sattus. Oksime pidanud hoopis teijiti talitama! Mitte sõnagi ei oleks me pidanud lausuma kellelegi. Oksime pidanud ütleva: Helene on reisile läinud. See oleks olnud kõige õigem. Meie aga andsime ta kadumise ja ärawiimise teada kõigis lehtedes. Helene Osthoven oli juurele hulga nädalaid jutuwaineks. Mis nüüd, kui Helene jälle koju tuleb. Meie kõik arwestasime sellega, et tema kallal on kuritegu korra saadetud.“

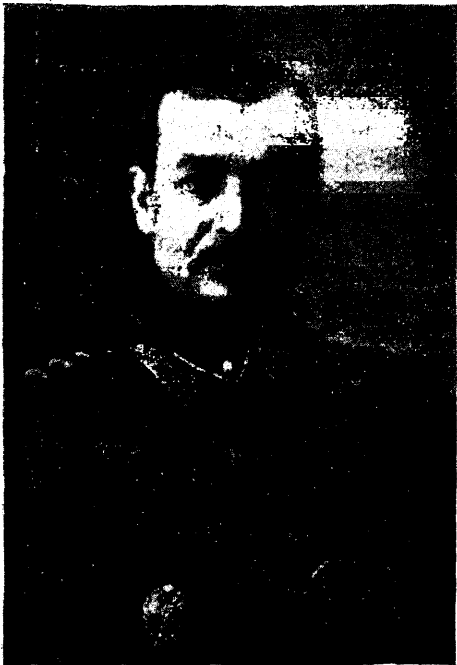
Hermann julges wahalet wiisata:

„Sa räägid „meie“, onu. Seda oletasid ju sina ise esialgul.“

Osthoveni pill wälkus temale.

„Mina! Muidugi mina. Ja kuritegu ongi sündinud. Helene wiibi wägivaldaga ära. Jät enam kui kuu aega kaotji. Millises hingelises ja kehaliises seisuforras ta tagasi tuleb, saab veel näha. Kuid seda ei tule nüüd küsida. Peame mõtlema sellele, kuidas me maailmale Helene kojutulekut seletame.“

„Seletame? Usun, siin pole midagi seletada. Helene . . .“

Kindralmajor **Andres Larka**,
endine sõjaminister, pühitseb 5. märtsil
s. a. oma 50. a. sünnipäeva.

"Et ole sel'tada! Mu armas, sa mõtled liig lähinägeliselt. Me peame maailmale tingimata Helene praeguse eemalviibimise kohta seletuse andma. Seda nõuavad Helene huvid. Tema ei tohi saada kaastundlike kahetsuse ja paha naišteloba objektiks. Siimesed luuletavad temast kõmuroomaani. Wiimaks tõendatakse, et kõiges selles mõni armastuselugu peaosja etendas, et see veis oli romantiline armastusereis armastatud mehega. Deldasse, Helene arnuunud mõnesse mehesse, kes sügaval tema all seisab, leidnud kodus wastupanu ja nautimud nüüd neli nädalat kodust kaugel armastust!"

"Aga onu!"

"Balum! Siimesed on ju laimulõuad!"

"Aga Helenel polnud ju . . ."

"Minul on enam inimesetundmist kui sinul! Olen aastakümneid mõeldnud elajaga, kelle nimi inimene. Edasi! See on esimene osa sellest, mis tuleb. Aga inimlegi tungitakse kallale. Hilgatakse mind. Mõnitatakse, naerdakse. Nagu seda juba ajalehtedes sin'seal wanjatult katjutakse. Sest et professor Osthoven oma tütar ei leidnud. Ka meie kriminaalpolitsei saab oma osa, kui kardakse . . . Si. See kõik ei lähe. Kui Helene nüüd tõesti on leitud, siis peame ta kojutulekut teisiti põhjendamal!"

Hermann waatas professorile ettehehtwalt näkku.

"Sa näid wähem rõõmu tundwat sellest, et nüüd oma lapsse arwatavasti jälle kätte saad, kui muret selle üle, mis maailm selle kohta ütleb."

"Sellest ei saa jina aru!"

"Mina arman . . ."

"Balum, ära eksita minu mõttekäiku."

"Anna andeks. Ma lahkuin!"

"Deal Dotal! Enne peame üksteiseft weel aru jaama. Jah, nii mõiks see minna. Mõikšime ütelda, et Helene minu ülesandel õige keerulise kriminaalaja pärast reifil olnud. Et aga naist—muidugi on siin naifega tegemist, keda jälgime—wäga kõrget ištut — mitte kahtlaseks teha, on Helene temale walenime all lähenerud ja ühtlasi oleme jutu lewitanud, et Helene kaduma läinud, wägijä ära wiidud! Nii umbes lähel see! Ja nüüd, mil Helene ülesanne lõpud ja oleme ku ulnud, mis kuulda soowime, tuleb Helene tagasi. Kuid saadud teated ei ole awalikule arwamišele weel küpsed. Kas said aru, Hermann? Teata sellest Lotharile ja oma emalegi. Muidu pole waja sellest kellelegi midagi ütelda. Leian ma aga Helene tõesti, siis seletame ta kojutulekut sedasi maailmale. Keifil Rotterdami jean ma kõik walmis ja oškan Helene äraolekut juba niimišft põhjendada, et selle juures keegi enam ei julge kahelda."

Hermann noogutas.

Helene pärast oli see ju hea, mis ta isa kawatses. Ta pääses wahma jutust. Muidugi Helene ise, kes teab, kuidas asi temaga tõesti oli.

Osthoven ütles nüüd karsitult:

"Nüüd mine! Mine Lothari juure! Räägi temaga kõik kokku. Minul pole enam aega, ma pean ruttama!"

Nad andsid üksteisele kätt. Osthovenil oli affi tuline rutt.

11.

Eva von Dunzen seifis afna juures ja silmitses järelmõttelult õitsmist puieshtikus.

Helene leitud! Wähemalt oli see tõenäolif, et Heinrich oma tütre Rotterdamišft leidis, see oli hea. Wiimaks! See waene armas laps. Kuidas küll ta kafi oli kätunud? Mis ta küll kõik of' pidanud läbi elama?

Ta ohkas.

Jah, seal oli aga olemas juur mure! Kuidas oli kugu Helene hinge ja ihuga? Mis oli temaga kõik see aeg juhtunud? Kas oli ta jaffanud alal hoida oma hütuse ja hingepuhtuse? Kas oli ta weel selline, millifena ta kadus? Wõi oli ta nüüd mit hingolt kui ihult teine? Kas oli ta kannatanud? Kas oli tal weel nädalaid olnud läbielamist, mis ta edaspidif elu-olid mõjutatud? Ja Hermann? Tema mõttes ju

weel ainult Helenele. Nüüd eriti. Weel täna hommikul. Kuidas ta mures oli olnud Helene nime puhtuse pärast. Näis nii, nagu oleks poiss walmis olnud Helenega wiibimata abielluma, et ta nime teotuse eest hoida. Ja kes teab, kas Helene tema vastu ülbse midagi tundis. Jah, ta ei wõinud Helene ta fätt ainult selleks vastu wõtta, et maailma ees puutumata olla oma au poolest! Ei, Helene ei wõinud abielluda armastujeta. Aga kui Hermann ta wõttis ja neist paar sai, kas oli Helene weel see kehalt ja hingelt terve neiu, nagu ta seda Hermannile naisjeks soowis?

Tüdruk teatas Lothar Dsthoveni tulekut.

Hea, et Lothar tuli!

Südamlikult teretas ta tulijat.

"Tule, Lothar, istu! Wäga ilus, et sa kord ometi jälle mind külastad!"

"Tulin siin jutule, täbi Ewa, selleks, et sulle oma südant wälja puistata. Wähemalt üks inimene meie perekonnas peab olema minu usaldusalune."

Ewa kohkus pisut.

Mis sai ta seal jälle kuulda?

Lothar Dsthoven oli tema vastu istunud ja jutustas elawalt edasi:

"Ma hakkasin kergemini hingama, kui Hermannulle teate kõi, et Helene nüüd arwatawasti on leitud. Jah, tahan loota, et isa ta Rotterdamist tõesti leiab. See on hea. Wiimaks! Helene kadumine rõhus mind raskesti, ehkki ma seda wäga ei näidanud. Ametiasjad ei lubanud mind teda jälgida, pealegi lükkas isa minu abi nii mõnitawalt tagasi, et ma ennaft temale teist korda enam abits ei julenud pakkuda. Kriminalist Laugega rääkisin ma salajas tihti, ilma et isa seda teadis. See kadumine oli ju siitamaani mõistatus. Usu mind, waewalt jõuan oodata tundi, mil Helenet jälle näen!"

Täbi silmitses teda rahutult.

"Millisena tuleb Helene tagasi?"

"Ma looban nii, et kõik wõime kergemini hingata. Tädi Ewa, midagi erinewat peab selles kadumises ometi olema. Kui kõik asjad arwesse wõtan, siis et tea, kuidas pean oma mõtteid wäljendama. Et Helene kadumisele sumriti, selles olen weendumus. Aga et Helenet hukutada taheti, seda pean ma waewalt wõimalikuks. Mulle näib, et see hoop oli enam isale kui Helenele mõeldud. Ei tea, kas sa misugi aru saad."

Tädi Ewa nagu lõendas. Ta hakkas kergemini hingama.

"Jah, Lothar, see oleks mõte! Kas arwad tõesti seda wõimalikuks?"

"Eingimata!"

Johannes Kilwet,

haridusministeeriumi koolide peainspektor, õpetõud Tallinna tehnikumis, pühitses 10. weebuaril s. a. oma 50. a. sünnipäewa.

"Oled sa sellest oma isale rääkinud?"

"Ei. Isa naeraks minu wälja ja saaks selle oletuse üle pealegi wihaseks. Aga ma usun, Helenele ei tahetud seega midagi halba teha, waid sellega taheti ainult mu isale hoop anda. On asi nii ja ta leiab Helene ärawiija jäljed, siis katseb ta seda meest igapidi häwitada. Ainult: ta lööb iseenele käest relwad maha, kui ta näib Helene tagasitulekul loogu seda lugu tahab ehitada oma fantastilisele loole. Hermann on sulle seda wististi juba jutustanud."

"Jah. Aga kas see ei ole wäga hea? Helene jaoks muidu kõigi keelekandjate jutuainek."

"Kõsi. On asi aga nii, nagu mina arwan, ja Helenele ei oleks teel midagi paha sündinud, waid kõik see kupatus oleks olnud minu isa pärast sündinud, siis ei räägitaks Helenest midagi, kui me awalikult tumistaksime: Helene kadumise otstarwe polnud Helenet hukutada, waid selle otstarwe oli prokurör Dsthovenile näidata, et kõik ta halastamatu digusenõudmine talle ometi ei wõimalda selle loo mõistatusi lahendada."

"Lothar!"

"Ewa tõstis wanutades käd."

„Mis ja räägid? See on ju awalik mäs ja vastu!“

„Tema hirmsa waljuse vastu, ta wiisi vastu, ilma inimlikkude tunneteta õigusteed täia.“

„Su otfus on liig kare!“

„Ei, tädi, ja isa teab ka selgesti, et see kadumiselugu ta nimele ei jäta mõju avaldamata. Ja nüüd on temale tähtsam sellele kadumise- loole foodsamat lahendust leida kui Helene heale nimele mõelda. Ütle sin temale alguses kobe: Mõttele Helenele, ära folguta asja nii väga awaliku kella külge! „Ei kosta tundigi, ja Helene on leitud!“ hüüdis ta vastu. Aga ta ei leidnud teda. Pidi ootama, kuui Helene ennast ise teatas. Näed ja ka kogu wiis, kuidas ta äkki jälle ilmub, näitab mulle, et minu arwamine õige on.“

„Aga mõttele ometi Genuale!“

„Kas pidi siis Helene Genuas olema?“

„See oleks . . . Aga, kuidas siis? Kas pidi Helene ise wabatahtlikult . . .?“

„Ei, seda ma ei usu. Muudugi hoidis miingijugune sundus ta eemal. Aga et Helenet peale selle weel millelegi sunniti, seda usun ma ikka wähem.“

„Aga kui nüüd Helene ometi see polnud, kes kirja kirjutas?“

„Miks ei wõinud ta kuidagi oma kätt wigastada? See pole sugugi midagi imelikku!“

Tädi silmitses Lothari mõelikult.

„Milline lahendus see oleks! Helene tuleks siis tagasi sellisena, millisena ta lahkus.“

„Seda ma loodan!“

„Ja kas on sul aimu, kes ta ärawiimise algataja wõis olla?“

„Ei. Igal juhul oli see julge tegu!“

„Jah, Lothar, ja kui sul õigus on, siis olen rahutusest pääsnud. Pean sulle oma wahel tunnistama: weel tund warem kartsin ma Helene tagasitulekut. Pead teadma, Hermannil on Helene väga südame peal. Mulle näib koguni, et ta Helenet armastab. Ja sellepärast, näed . . .“

„Mõistan, tädi Ewa. Wõi siis nii. Nüüd alles jaan ma nii mõnestki Hermannil sõnast aru. Ja sul oli muresid? Ka nüüd weel, mil kuulsid, et Helene on leitud. Mõtlesid, et kui Helene tõesti langes pahade inimeste kätte ja kui ta enam see ei ole, kes ta alles kuu aega tagasi oli, — eks ole, nii mõtlesid sa? Ja siis tundsid sa sellest kartust, et Hermann Helene vastu elawat huwi tunneb?“

Tädi hingas raskesti.

„Tõsi. Ma mõtlesin tulewikule. Hermann, minu ainuke poeg, peab ju saama õnnelikuks.“

Lothar oli tõsisemaks jäänud.

„Kas tohin sinu awalikule tunnistusele sama awaliku wastuse anda, tädi?“

„Palun, Lothar!“

„Sinu sõnadest räägid juba pisut palju omatafsu. Sa mõtled waid Hermannile. Mõttele ometi ka minu õele. Temagi peab saama õnnelikuks. Oii hea, armas neiu. Mina soowin Helenele südamest palju õnne. Jah, seda ma soowin temale. Kui see kuu nüüd Helene terwe eluõnne peaks olema häwitunud, siis oleks see tõesti hirmus. Oleta, et minu arwamine tõsi on ja me Helene endisena tagasi saame, siis on kõik korras. Oii aga asi wastuotsa ja Helene tuleb murtult, teotatult tagasi, siis peame kõik tegema, mis wõimalik on, et ta oma häda unustaks, peame ta kõigi abinõudega uuele õnnele wiima. Kui Hermann Helenet tõesti armastab, siis jätab ta kõik sündmused kõrwale ja ilmub waid üht soowi, Helenet õnnelikuna näha, ja siis on ta mees, kelleks ma teda alati olen pidanud. Ja ta on selline mees, usu mind. Sul saab hea meel olema, tädi Ewa, nähes, et su poeg täismees on. Sina aga oled wäikeuslik.“

„Mitte nii, Lothar!“ palus tädi. „Laiapan isegi, et mu mõtted ühekülgsed olid. Anna andeks!“

„Tädi, Helene Osthoveniga ei saa ükski mees õnnetuks. Mina tunnen Helene iseloomu küll paremini kui teie kõik!“

„Ma mõtlesin teistiti, Lothar. Kartsin, et Helene ehk tõesti on sattunud südametunnistuse meeste wõimu alla ja see teda eluaeg saab rõhuma. Näed, mina tunnen ju ka Helenet. Sellest ei saaks ta tial jagu. Ja sellepärast uskusin ma, et ta hingehäda ta mehegi meeleolu halwaks wõib teha ja teda ei lasje õnnelik olla.“

„Ja kas ei oleks ometi mehe ilusam kohus, armastatud naist lasta unustada kõik, mis ta paha näinud? Kas on meie elu otstarwe ainult piiritu rõõm? Ma usun mittel Meie elu otstarwe on — teisi õnnestada. Ja alles teiste õnnestamises, keda me armastame, leiame meie ise enesele õige ja õitsema õnne!“

Tädi andis talle kätt.

„Meie, naised, oleme kergesti abitud, Lothar. Tahame head ja parimat, aga eksime selle juures kergesti. Usu mind, nüüd tean ma, et sul õigus on. Tulgu Helene tagasi kas endisena wõi teisena, ausõna, minus leiab ta enesele awaliku sõbranna, kes ma tal seni olin. Jah, weel enam, ma aitan teda, kus tial wõin, Lothar.“

„Nüüd oled ja enese jälle leidnud, tädi Ewa. Armastus Hermannil wastu jaatis su eksiteele. Aga pahu mõtteid sul ei olud.“

„Ometi, ma ei mõtelnud dieti.“

„Jäta see ja ole Helene vastu lahke. Sooviu, et isa Helene Rotterdamist leiaks. Siis võin rahulikult mõelda oma tulevikule.“

Ta vaatas nõutult tädile.

„Tädi, sellepärast ma öieti tulingi. Nüüd aga ei tea ma ometi, kas ja mind öieti saad mõistma.“

„Küll ma mõistan, Lothar! Räägi, mis see on! Tahad mulle midagi iseäralikku ütelda?“

„Jah. Võib olla aga, et sa mind siis enam heameelega oma külastajena ei näe. Ometi, see on võimatu. Küll sa mõistad mind. Tädi, mis ma sulle nüüd ütlen, seda ei tea ei mu isa ega ka Hermann ja sinagi ei tohi sellest esiotša fellelegi midagi lausuda.“

„Kui see sinu soov on, siis ei kuule sellest keegi midagi, mis mulle tahad ütelda.“

„Sutt on minuist ja minu tulevikust. Sa tunned õnnetu Hedwig Brandese saatust. Olen sulle sellest palju jutustanud.“

„Kas sa siis ikka veel usud selle neiu süütust?“

„Aga tädi! Kas usud tõesti, et teijiti võin mõelda?“

„Sa toetad oma oletusega öieti ainult selle neiu tunnistusele. Kõik aga, mis asjast teada, räägib ta süüist.“

„Mis on mul sellega asjal Tema süütunnistused on üles puhutud ja mu isa on selles suhtes otse eeskujulikult agarasti töötanud. Jah, ta on sellest Sinringist, kellest 200.000 marga väärarvuse juurele õeldavasti ära varastatud, teinud tõejumala, kelle sõnade juures sekunditki ei tohi kahelda. Olen kogunud materjali Sinringi kohta ja kogun edasi. Kõik, ta järsk rikkus ja ta suured sisseostud, räägivad, et . . . jätan selle täna! Aga olen kindel, tuleb päew, millal ma isale tõendan, et see jultunud mäng on, inimest nii kergesti wanglasse saata. Olin eile Brückenhaus. Nägin seda maailma, kus Hedwig Brandes nüüd peab elama. Kui need kõrged, hallid müürid mul selja taga olid, jooksin ma läbi lageda maa, mis karistusemaja ümbritseb, tundide kaupa edasi, nagu oleksid mul tondid kamul olnud, ja olin rõõmus, et isa mul seal vastu ei tulnud!“

„Aga Lothar!“

„Tema ja ainult tema on selles waljus otsuses süüdlane. Tema tegi, et uirimine lõpetati. Temale oli ju asi selge, huffalainud noor tüdruk nagu palju teisi. Mis seal veel aega kaotada. Müüride taha temaga, et ta elawalt oleks maetud. Läksin ma tema juure ja kõnlesin temaga oma weendumusest, siis ainult pilkas ta mind ja ei lubanud mul enam rääkida. Pidin nägema, kuidas kaebalune süüdi mõisteti!“

„Sa tegid kõik, mis võimalik.“

„Oleksin pidanud enam tegema! Aga kas

nüüd Helene tõesti tuleb. Siis peab isa nägema, et ma Hedwigi süütust enesele mitte, nagu ta ütleb, vaid ette ei kujuta, ei, ta peab nägema, kui kaljustindlalt ma usun, kes Hedwig Brandes on ja milline ilus südame- ja hingerikkus temas elab, et ma temas kõik olen leidnud, mis ühes neius võib peituda ja et ta peab saama — minu naiseks!“

Tädi vaatas talle üllatatumalt otša.

„Lothar!“

„ütlen isale, mis ma nüüd sinule tunnistatan: Olen enese Hedwig Brandesega, kelle isa kolmeks aastaks wanglasse saatis, kihlanud. Tema on minu pruut ja saab, niipea kui wabaneb, minu naiseks!“

Ta seisis sirgelt tädi ees.

„Nii, tädi, nüüd otsusta, kas sa mind veel edaspidigi soovid oma juures heameelega näha! Hedwig Brandes saab minu naiseks ja ma tahan hoolt kanda, et temast tarwilikult lugu peetakse, kuidas see advokaat Osthoveni prouale sobib. Minule on inimese südame tõsine wääratus kallim kui seisus, ja kui mu isa minu arwamist ei poolda, siis teen tarwilikud järeldused. Häbi, mis mu pruudile tehti ja tehakse, on teotuseks mullegi, ja minu esimene kohus on hoolt kanda, et Hedwig olewiku walu õnnelikus elus minu kõrwal unustab.“

Tädi otsis sõnu. See oli talle ometi liig üllatav olnud.

„Aga kui ta süütus italgi ei selgu?“

„See selgub! Ja kui mitte, temast saab ometi minu naine! Wõi usud sa, et paiste, mis tema vastu räägib, mind suudaks kahlema panna? Usud, et kolm aastat hirmsat wangistust mind suudaks temast lahutada? Jumala eest, ma tunneksin ise enesest häbi, tädi, kui mul selline mõtegi tuleks! Ei, Hedwig saab minu naiseks igal juhtumil. Ja nüüd ei ole sulle mitte enam tähtjas, et ma sinu juure siia wälja tulen?“

„Aga, Lothar, mis sa mõtled!“ tõrjus tädi.

„Ja kui ma lord oma pruudi siia toon?“

Tädi wõitles filmapilgu enesega.

„Siis saab see mulle rõõmu tegema, Lothar...“

Lothar ei suutnud kibedat naeratust warjata.

„Nüüd on sul uus mure, tädi Ewa. See, kuidas ja Lothar Osthoveni pruudi vastu pead olema.“

„Ja sinu isa?“

„Kuuleb warsti, mis sina nüüd tead!“

„Ta saab olema meeletu ja hull!“

„Wõimalik. Aga minu otsus sellega ei wangu.“

Ja kui ma kolme kuu kestel Hedwigit pole jõudnud wabastada, siis awalban ma meie kihluse juba ajal, mil Hedwig weel peab wiibima Brückenhaus. (Järgneb).

Tõtt ja nalja.

Killud.

Mulle on täitsa üleliigne teada, mida ma ei saa muuta.

„Geenius“ on teatud inimestelt omandatud harjumus.

Tsükloon võib linna maatasa teha, aga ta ei suuda kirjagi awada ja nõõri lahti teha.

Mina kardan tuttawaid enam kui tundmatuid.

Oskamatus surmah armastuse.

Paradiisi kaotas Adam abielludes.

Rewolutsioonid tähendawad enamasti asjatumat katsed ajast ette rutata.

Suured mehed surewad kaks korda. Üks-kord kui mehed ja teinekord kui suured.

Ei lase ennast heidutada.

Naine: „Kui sa mulle uue kostüümi ja kübara jaoks raha ei anna, lähen ma wette!“

Mees: „Ma lasen kohe wannitoa ahju tule panna!“

Päewapilt.

Tütarlaste gümnaasiumi direktor pühitseb oma 25-aastast ametipäewa. Selleks puhuks lasewad endid õpetajannad suures loodusteaduse saalis, mis kõige ilusam ruum koolis on, päewapildistada. Päewapilt saabub wiimasel hetkel ja antakse direktorile kätte. Mees mui-gab, sest õpetajannade pea kohal seinal seisab suur tabel suure pealkirjaga: Meie mürktaimed!

Õige, aga kurb lugu.

Saksa maal ilmub ühes wäikeses linnakeses kooliarst koolilapsi läbiwaatama. Lapsed wõetakse paljaks ja wiiakse arsti ette. Juba on kõik lapsed kuni algklassini läbi waadatud. Sealgi läheb kõik hästi. Ainult wäike Wilhelm hoiab ennast pelglikult kõrwale ega lase kedagi oma lähedale. Wiimaks, kui kõik talle peale käiwad, ütleb ta nuttes:

„Ma ei saa ju riideid seljast ära wõtta. Ema õmbles mu kuue kogu talweks kinni!“

Mõned mõtted.

Pallude naiste süda sarnaneb armastuskirjale, millel puudub aadress.

Weider kord: kui naine oma südame kaotab, peab leidja talle harilikult veel leidjatasugi maksma.

Naine toob oma t umbid alles siis wälja, kui mehel neid enam ei ole.

Armastusekeel ei waja tõlkijat.

Naine teeb mis tahad, kui sa nõuad, mis tema soowib. Parem kokkuleppemeetod: nõua wastandit sellest, mida soowid, ja — anna siis järele.

Aga armastus . . .

Moodne naine on Delila, kes enda juuksed ära lõikab, et nendega kütkestada Simsoni.

Naise wõit algab tema kaotusega: tema tugewus on õigel hetkel nõrkeda.

Naine, kes tahab ilus o'la, on alati tark; naine, kes tahab targaks peetud olla, pole igakord mitte ilus.

Naistel, kes mehele meelitusi üllewad, on sellejuures mingisugused kawalad kawatsused.

Õige a-mastus algab siis, kui temast enam ei kõnelda.

Peab teadma.

„Minu arwamine on, et naised paremini oskawad walu kannatada kui mehed.“

„Kas olete arst?“

„Ei, aga saapakaupmees.“

Sellepärast.

Moodne kirjanik (kirjastajale): „Kas tohin küsida, miks te minu romaani olete oma raamatute nimekirjas mahutanud „Arstiteadusliste teoste“ hulka?“

Kirjastaja: „Sellepärast, et teda mulle mitmelt poolt kui head — magamiswahendit on soowitatud.“

Tänamatus.

Kus tänamatus tõstab pead, seal ilmaaegu teed sa head.

Ost.

„Mis sa soowid, laps?“

„Kaheksakümne senti eest worsti ja kaks-kümmend senti tagasi. Krooni toob teile isa homme.“

Ajakohane kuulutus.

„Labutatud proua soowiks jälle abielluda. Endiselt mehelt kõige paremad soowitused.“

TELLIMISE HINNAD:				WÄLISMAILE:			
Aastas (24 nr.nr.)	Kr. 7.50	2 kuus (4 nr.nr.)	Kr. 1.60	1/1 aastas	...	Kr. 10.—	
1/2 " (12 nr.nr.)	" 4.—	1 " (2 nr.nr.)	" —.80	1/2 "	...	" 5.—	
1/4 aast. (6 nr.nr.)	" 2.25	Üksiknumber	" —.40	1/4 "	...	" 2.50	

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.
Talituse aadress: Tallinn, Müüriwähe tän. 16. Telefon 12-53.

Tartust: A. Joonas, Heljo Jaik, K. Thomson.
Pärnust: Milda Küng, Johannes Palu.
Wiljandist: Hans Kapral, J. Suurmats.
 Einu Wanker, M. Wanker.
Wõrust: Rudolf Sökk.
Petserist: A. A. Pikk, C. Pikk, O. Pikk,
 F. Rätsep, H. Raudsepp, A. Rosenberg, O. Sikk,
 A. Walentin.
Narvast: B. Läte. **Rakwerest:** Harry
 Kängsepp, A. Weinberg, Rosa Weinberg.
Jõhwist: Adele Külmallik, Olga Tamm.
Tapalt: H. Blikmann, Ulrich Sillenbach.
Nõmmelt: Alide Kettmann, Elly Kettmann,
 F. Massman, Aleksander Pedaja, Edmund, Pratkan,
 A. Wait, L. Wait. **Jänedalt:** Ida A., Arnold
 Kokaselts, Gustaw Kokaselts, A. Remlik. **Aog-
 wildust:** Alfred Kokaselts, W. K. Joh. Lip-
 pine, Arthur Tamberg, Leopold Toom, Aino

Tompson, Jüri Tamberg. **Häädombestest:**
 Paul Allmann, Oskar Isotam, Anny Isotam,
 Karl Song. **Rõngust:** Hilda Reemann, **Kilust:**
 J. Janson, **Sindist:** Joh. Kask. **Raasikult:**
 O. Lipstok, H. Lipstok, L. Lipstok. **Räpinast:**
 Linda Laar. **Jõgewalt:** E. Mets R. Teras-
 mägi. **Karksi Nuiast:** Olew Wanker. **Abjast:**
 P. Rõigas, Edg. Rõigas, K. Uibopuu, **Ahjast:**
 J. Tseihaar, W. Wärk, **Auwerest:** Ed. Baum-
 mann, **Kollast:** E. Warm. **Hagudist:**
 Maimo Woit, **Aserist:** E. Weber.

Neist võitsid looisimisel: 1) 5 nl. shokoladi
 — **Hilja Ots**, Tallinnast, juurdeweo 11—8;
 2) 3 naela shokoladi: — **A. Joonas**, Tartust,
 Tähe t. 97—1; 3) 2 naela shokoladi — **Aksel
 Kollist**, Tallinnast, Kaupmehe 6.

„Romaani“ talitus.

Tähelpanuks.

Romaani talitusele saadetud mõistatused peavad olema kirjutatud üldiga, selgesti loetawa käekirjaga, lehekülje ühele poolele: lahendused peavad olema kirjutatud eri lehele; joonised, mis tulewad klisheerida, peavad olema joonistatud tushiga. Tähelpanu leiawad need saadetised, mis wastawad awaldatud nõuetele.

Alalhoitakse need kõlbmatud saadetised, mille kohta leidub sarnane soowiawaldus.

Romaani talitus.

Imestamisväärt odawasti, kergesti ja puhtaks pesete
 oma pesu pesupulbriga

LUMIWALG

ühes sellega pikendate ka pesu wastupidawust., samuti söögi- ja kööginõud ning mustad ja raswased käd saawad imestamisväärt kergesti puhtaks. Nõudke igapäew.

Pealadu: Tallinn, Suur Pärnu maantee, nr. 48.

Edu elus peitub iseenda ja teiste tundmises. **Mõned read** isiku käekirjast **wõimaldawad kindlaks teha** grafoloogia seaduste põhjal

iseloomu ja andekust

ja **wõiwad olla juhiks kutsewäälkuse.** Saatke kirjaproow ja 75 senti ja Teie saate grafoloogilise isiku kirjelduse. **TALLINN, postkast 357.**

Riiete keemiline puhastuse ja kiirpressimise tööstus

„VESTA“

NIGULISTE TÄN., 6 (apteegi vastu). Telefon 13-47.

Meeste- ja naisteriiete: ülikondade, kostüümide, palltute jne. kiirpressimine ja puhastamine igasugu plekkidest.

Riiete parandus.

Ühikonna pressimine 15 min. jooksul.

Kohal pressijaile ootamiseks eriruum.

Aratoomine ja kojusaatmine tasuta.

Odawad hinnad.

Iga raadioturule ilmuw uudis saab meie äri juurde koondatud raadioerateadlaste ja asjatundjate poolt põhjalikult järeleproovitud — meie olude kohaselt täiendatud ja siis juba kõigile kättesaadawa hinnaga müügile lastud.

Meie hüüdsõna ei ole: „Ära akkumulaator ja anood patarei“. Need kaks on väga tarvilikud eriti just maal, ei ole ka kaaluwat põhjust ligemal ajal nende ärajätmiseks. Oleme küll seejuures oma tösisist tähelepanu pöörnud just aparaatide ehitamisel arwestades seega, et lähemal ajal awatakse uus jõuküllane ringhäälingu jaam, mis eriti just nõuab selektiivsust, puhtust ja tugewust muude jaamade kuulamiseks — see on siht millega meie sammume

esikohal.

Selle tõenduseks olgu II raadionäitus,
kus meie väljapanekud said hinnatud

kolme I. auhinnaga

LR V. 5 lamb. ap.
I. auhind — kuldauraha.

LR. IV. 4 lamp. ap.
I. auhind — hõbeauraha.

ja
pöördkondensaator I. auhind — hõbeauraha.

Ladus saadawal kõiksugu raadio-saate ja wastuwõtte **l a m p e**,
mikrofone, mikrofon-kõwendajaid ja igasugu raadiotarbeid.

GRAMMOFONE ja PLAATE

Hinnad wõistluseta.

suures walikus.

Järelmaks wõimalik.

O-ü. „RADION“

TALLINN, Harju tän. 34, kõn. 12-10.

Nõudke meie hinnakirju.

Nõudke meie hinnakirju.